

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему

**«Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості
для прийняття управлінських рішень»**

Виконала:

студентка 4 курсу, групи ОО(з)-41
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Смий Марія Володимирівна

Керівник: **Шкроміда В.В.**

Рецензент: **Щур Р.І.**

Івано-Франківськ – 2024 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Баланюк І.Ф.
(прізвище, ініціали)

« 29 » листопада 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ
Смий Марії Володимирівни**

1. Тема роботи: **Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень**

керівник роботи: к.е.н., доцент Шкроміда Віталій Васильович

2. Перелік питань, які потрібно розробити:

- дослідити суть і значення витрат та собівартості продукції у діяльності бізнесу;
- розглянути класифікаційні ознаки поділу витрат у контексті формування собівартості у розрізі вітчизняного та зарубіжного досвіду;
- проаналізувати та узагальнити нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та аудиту витрат і формування собівартості продукції (робіт, послуг);
- висвітлити особливості організації і методики обліку витрат на виробничому підприємстві;
- розглянути порядок калькулювання повної собівартості виробів з пластмаси у контексті прийняття управлінських рішень;
- описати особливості аудиту витрат і собівартості продукції (робіт, послуг);
- провести аналіз структури та динаміки витрат виробництва пластмасових виробів;
- здійснити оцінку собівартості окремих виробів та шляхи підвищення їх рентабельності.

3. Дата видачі завдання _____ 04.12.2023 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розділ 1. Теоретичні основи обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості у контексті прийняття управлінських рішень	17.02.2024 р.	
2	Розділ 2. Особливості обліку витрат та калькулювання повної собівартості продукції у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»	18.03.2024 р.	
3	Розділ 3. Аудит та аналіз формування повної собівартості продукції у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»	19.04.2024 р.	

Студентка

М.В. Смиї

Керівник роботи

В.В. Шкроміда

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

наукового керівника, доцента, кандидата економічних наук

Шкромиди Віталія Васильовича

на кваліфікаційну роботу студентки 4-го курсу групи ОО(з)-41

Смий Марії Володимирівни

на тему

«Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень»

Точний розрахунок собівартості дозволяє керівникам приймати обґрунтовані рішення щодо цінової політики, оптимізації витрат та підвищення конкурентоспроможності на ринку. Аналіз собівартості сприяє виявленню резервів для зниження витрат та підвищення рентабельності. Аудит забезпечує достовірність та об'єктивність інформації, що є критично важливим для стратегічного планування та оперативного управління. Тема є особливо актуальною в умовах динамічних змін ринкового середовища та зростання вимог до фінансової прозорості підприємств.

Об'єктом дослідження обрано фінансово-господарську діяльність виробничого підприємства ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів», де є усі можливості висвітлення питань, обумовлених у назві кваліфікаційного дослідження.

У першому розділі «Теоретичні основи обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості у контексті прийняття управлінських рішень» досліджується сутність і значення витрат та собівартості продукції у діяльності бізнесу, розглянуто вітчизняний та зарубіжний досвід класифікації витрат у контексті формування собівартості, а також описано нормативно-

правове регулювання обліку, аналізу та аудиту витрат і формування собівартості продукції (робіт, послуг).

У другому розділі «Особливості обліку витрат та калькулювання повної собівартості продукції у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» вивчено особливості синтетичного і аналітичного обліку витрат виробництва пластмасових виробів та розглянуто порядок калькулювання повної собівартості виробів з пластмаси у контексті прийняття управлінських рішень.

У третьому розділі «Аудит та аналіз формування повної собівартості продукції у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» розглянуто особливості проведення аудиту витрат і собівартості продукції, а також здійснено аналіз собівартості окремих виробів та шляхи підвищення їх рентабельності.

Кваліфікаційна робота Смиї Марії Володимирівни на тему «Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень» є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом та оформленням відповідає всім вимогам, а її авторка заслуговує на присвоєння першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Оцінка: заслуговує високої позитивної оцінки.

Науковий керівник,
кандидат економічних наук
доцент кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Віталій ШКРОМИДА

«30» травня 2024 р.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Кафедра обліку і оподаткування

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

студентки 4-го курсу групи ОО(з)-41

Смий Марії Володимирівни

на тему «Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для
прийняття управлінських рішень»

Обрана тема, присвячена питанням обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості, є надзвичайно актуальною в сучасних умовах глобалізації та посилення конкуренції. Вона дозволяє підприємствам не лише контролювати та знижувати виробничі витрати, але й забезпечує основи для стратегічного розвитку. Систематичний облік і аналіз собівартості допомагають виявити неефективні процеси та визначити оптимальні шляхи їх удосконалення. Аудит, у свою чергу, підтверджує правильність розрахунків і надає впевненість у фінансових показниках для інвесторів і партнерів. Таким чином, ефективне управління собівартістю є ключовим фактором стабільного і успішного функціонування підприємств.

На теоретичному рівні автор детально розглянула вітчизняний та зарубіжний досвід існуючої класифікації витрат у контексті формування собівартості продукції (робіт, послуг). Такий підхід дозволяє на достатньо високому професійному рівні організувати облік виробничих витрат та, в подальшому, здійснювати аналіз собівартості готової продукції. На практичному рівні внаслідок проведених аналітичних розрахунків були розроблені рекомендації для фабрики щодо підвищення рівня рентабельності пластмасових виробів.

В цілому, кваліфікаційна робота Смії Марії Володимирівни на тему «Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень» виконана відповідно до існуючих вимог, які ставляться до такого виду наукових робіт, допускається до захисту з високою позитивною оцінкою, а її авторка заслуговує на присвоєння першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Рецензент,
доктор економічних наук
доцент кафедри фінансів
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Роман ЩУР

30 травня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ У КОНТЕКСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	
1.1. Суть і значення витрат та собівартості продукції у діяльності бізнесу	9
1.2. Класифікація витрат у контексті формування собівартості: вітчизняний та зарубіжний досвід	11
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та аудиту витрат і формування собівартості продукції (робіт, послуг)	16
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ У ПАТ «ПІДВОЛОЧИСЬКА ФАБРИКА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ»	
2.1. Організація обліку витрат на виробничому підприємстві	22
2.2. Методичні особливості обліку витрат виробництва пластмасових виробів	28
2.3. Калькулювання повної собівартості виробів з пластмаси у контексті прийняття управлінських рішень	34
РОЗДІЛ 3. АУДИТ ТА АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ У ПАТ «ПІДВОЛОЧИСЬКА ФАБРИКА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ»	
3.1. Особливості аудиту витрат і собівартості продукції (робіт, послуг)	41
3.2. Аналіз структури та динаміки витрат виробництва пластмасових виробів	45
3.3. Оцінка собівартості окремих виробів та шляхи підвищення їх рентабельності	51
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	63
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Становлення і розвиток ринкової інфраструктури в Україні кардинально змінюють економічні, інформаційні та правові умови функціонування підприємств, а також їхню господарську діяльність. Собівартість продукції є одним із ключових показників ефективності виробництва. Цей інтегральний показник відображає всі аспекти виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємства, включаючи рівень використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а також якість роботи окремих працівників і керівництва в цілому. Аналіз витрат і результатів діяльності дозволяє оцінити ефективність роботи підприємства. Без такого аналізу можливі серйозні помилки при визначенні економічної стратегії підприємства, прийнятті управлінських рішень, виборі видів підприємницької діяльності, встановленні оптимальних обсягів і структури виробництва продукції (робіт, послуг), а також визначенні цін на продукцію (роботи, послуги).

Актуальність вибору даної теми зумовлена тим, що виробництво та реалізація продукції потребують трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Собівартість продукції виступає основним показником, який відображає рівень витрат на її виробництво та результативність виробничо-господарської діяльності підприємства і його підрозділів, охоплюючи всі аспекти діяльності підприємства.

Останніми роками питання собівартості продукції, її складових, нормативів витрат за окремими елементами, а також системи формування і управління витратами в контексті ціноутворення стали предметом глибоких наукових досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема, це Бутинець Ф.Ф., Голов С.Ф., Гуцаленко Л.В., Лень В.С., Пушкар М.С., Хом'як Р.Л. та ін. Окрім того, проблемам обліку і аналізу собівартості продукції присвячені праці таких вчених, як Задорожний З.-М.В., Ковальчук

Т.М., Лишиленко О.В., Нападівська Л.В., Савицька Г.В., Ткаченко Н.М. та ін.

Об'єктом дослідження є теоретико-методичні аспекти процесу формування повної собівартості продукції виробничого підприємства.

Предметом дослідження є облік витрат та формування повної собівартості продукції у виробничому підприємстві ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів».

Мета і завдання дослідження. Основна мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні теоретичних і прикладних аспектів обліку витрат та формування повної собівартості продукції у контексті прийняття ефективних управлінських рішень.

Для досягнення мети у процесі роботи були визначені такі **завдання**:

- дослідити економічну сутність витрат та методи їх обліку у контексті калькулювання собівартості продукції;
- проаналізувати діючу класифікацію витрат і специфіку формування собівартості у вітчизняній та зарубіжній обліковій практиці;
- вивчити чинне нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та аудиту витрат і формування собівартості продукції (робіт, послуг);
- дослідити процес організації обліку витрат на виробничому підприємстві;
- описати методичні особливості обліку витрат на виробництво пластмасових виробів;
- критично оцінити процес калькулювання повної собівартості пластмасових виробів у контексті прийняття управлінських рішень;
- розглянути особливості проведення аудиту витрат і порядку формування собівартості продукції (робіт, послуг);
- проаналізувати структуру та динаміку витрат виробництва пластмасових виробів;

– оцінити собівартість окремих виробів і запропонувати шляхи підвищення їх рентабельності.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі застосовано діалектичний метод для вивчення економічних явищ і процесів у їх безперервному розвитку та взаємозв'язку. Використано також загальнонаукові дослідницькі методи, такі як дедукція, індукція та групування, для класифікації витрат і методів калькулювання, а також для їхнього аналізу. Крім цього, застосовано статистичні методи та методи економічного аналізу.

Практичне значення. У результаті проведеного дослідження розроблено рекомендації щодо порядку формування повної собівартості продукції та підвищення рівня її рентабельності. Ці рекомендації сприяють прийняттю оперативних управлінських рішень для прогнозування оптимального обсягу виробництва та встановлення цін, базуючись на економічно обґрунтованій собівартості. На досліджуваному підприємстві ці рекомендації були враховані та можуть бути впроваджені на інших підприємствах.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дипломної роботи становить 67 сторінок. Робота містить 8 таблиць, 15 рисунків, список використаної літератури із 55 найменувань, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ У КОНТЕКСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

1.1. Суть і значення витрат та собівартості продукції у діяльності бізнесу

Ринкові умови ведення бізнесу суттєво змінюють економічні інструменти управління, зокрема облік витрат діяльності, що тісно пов'язано з ефективністю та якістю облікової інформації. Витрати, що супроводжують діяльність підприємства, мають різну вартість, визначену ринком. Правильне і точне розуміння природи витрат дозволяє ефективно ними управляти, що в результаті сприяє їх мінімізації.

Ефективне управління витратами є важливою частиною системи управління господарською діяльністю підприємства. Ця система призначена для комплексного і всебічного впливу на витрати підприємства на всіх етапах його життєвого циклу. Метою є досягнення стратегічних цілей і виконання поточних завдань розвитку підприємства, незважаючи на дестабілізуючі економічні чинники як внутрішнього, так і зовнішнього походження.

Стан виробництва оцінюється через його ефективність, психологічні показники, ступінь впровадження науково-технічних досягнень, а також роллю працівників у виробничих процесах. В умовах обмеженості ресурсів та необхідності досягнення запланованої ефективності важливо постійно зіставляти витрати з отриманими результатами. Цю проблему ускладнює інфляція, яка змушує щоденно порівнювати дані про поточні витрати з прогнозованими, що значною мірою залежать від зовнішнього середовища. Завдяки раціонально організованому обліку виробничих витрат можна передбачити або зменшити вплив багатьох негативних внутрішніх та зовнішніх факторів.

Еволюція знань про витрати пройшла кілька важливих етапів, які були досліджені вченим Брадулом О.М. Він виділив чотири ключові етапи розвитку цього питання:

- перший етап (XXVIII–II ст. до н. е.) – відзначався публічною звітністю щодо витрат, їх моніторингом, обліком та контролем як на господарському, так і на державному рівнях;
- другий етап (XIV–XIX ст.) – характеризувався спробами розкрити суть поняття «собівартість» та появою різних теорій, що пояснюють природу та особливості витрат;
- третій етап (XX ст.) – включав активне застосування математичних методів у теорії витрат, дослідження поведінки витрат, а також вивчення собівартості як об'єкта обліку і контролю;
- четвертий етап (кін. XX – поч. XXI ст.) – позначився виникненням нового напрямку досліджень, пов'язаного з управлінням витратами, що стало важливим аспектом сучасної економічної науки [4].

Загально визнано, що економічний підхід до визначення витрат базується на їх економічній природі, а не на джерелі їх відшкодування. Згідно з цим підходом, поточні витрати підприємства включають всі витрати, пов'язані з поточною діяльністю, включаючи і непродуктивні витрати, такі як ті, що виникають внаслідок порушень у виробничо-технологічному процесі чи незбалансованої структури використовуваних ресурсів. Цей підхід корисний для власників підприємства, оскільки він відображає всі фактично понесені витрати, пов'язані з поточною діяльністю, що дозволяє визначити реальний фінансовий результат.

Щодо економічної сутності поточних витрат, вони представляють собою сукупність затрат живої та уречевленої праці на здійснення поточної торгівельно-виробничої діяльності підприємства. За їх натурально-речовим складом стоїть спожита частина матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

Важливо відзначити, що існує багато визначень сутності «витрат», як на підставі нормативного законодавства, так і на думку вчених.

Таблиця 1.1 надає інтерпретацію поняття «витрат» в контексті нормативно-правового забезпечення. Цей підхід допомагає розуміти важливість управління витратами згідно з вимогами нормативно-правового середовища, що забезпечує ефективність та стабільність у сфері фінансових операцій.

Таблиця 1.1

Трактування поняття «витрати» у нормативно-правових документах

Джерело	Поняття
НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [32]	Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)
Податковий кодекс України [42]	Витрати виробництва – сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), які придбаваються (виготовляються) таким платником податку для їх подальшого використання у власній господарській діяльності
НП(с)БО 16 «Витрати» [33]	Поточні витрати підприємства – це грошове відбиття живої та уречевленої праці на здійснення поточної виробничої діяльності підприємства, що за натурально-речовим складом становлять частину матеріальних, нематеріальних трудових та фінансових ресурсів

Поряд з терміном «витрати» дослідники та науковці мають свої думки щодо етимології поняття «собівартість», окремі з яких варто розглянути.

Так, вітчизняні економісти, серед яких Лабунська С.В. і Безкоровайна Л.В., розглядають собівартість як складну економічну категорію,

розглядаючи її місце, роль і етап виникнення в діяльності підприємства. Згідно з їхнім визначенням, собівартість виражає собою абсолютну величину вартості використаних ресурсів, необхідних для проведення виробничо-господарської діяльності підприємства та досягнення поставлених цілей [23].

Інше тлумачення собівартості пропонує Лишиленко О.В., який визначає її як суму вартостей використаних ресурсів, що зменшують суму отриманого від реалізації продукції доходу, а отже, і розмір власного капіталу [25]. Він акцентує увагу на їхньому взаємозв'язку з відпускними цінами реалізації продукції.

Нападовська Л.В. акцентує увагу на важливості регулювання собівартості продукції через вартість виробництва. Він порівнює цей процес з вибором того, яке лезо ножиць використовувати для розрізання паперу, наголошуючи на складності цього вибору [30]. Плаксієнко В.Я. розглядає собівартість з двох аспектів – як придбання засобів виробництва та як їх використання під час процесу виробництва [40]. Пушкар М.С. визначає дві основні причини різниці в підходах до визначення собівартості: класифікація з метою та розробка різних методів обчислення цієї величини [45].

Співвідношення між обліковим та економічним тлумаченням собівартості, як вказує Сук Л.К., розкривається через призму відмінностей у підходах до формування інформації для користувачів [49]. У той час, як економісти звертають увагу на роль витрат і собівартості у досягненні мети підприємства, обліковці акцентують увагу на зв'язку між ними та доходами, а також на необхідності об'єктивної оцінки. Таким чином, в кваліфікаційній роботі собівартість розглядається як узагальнена вартість використаних ресурсів, що визначається з метою отримання подальших доходів. Це підкреслює важливість взаємозв'язку між собівартістю продукції та цінами на неї, які відповідають принципам обліку (рис. 1.1).

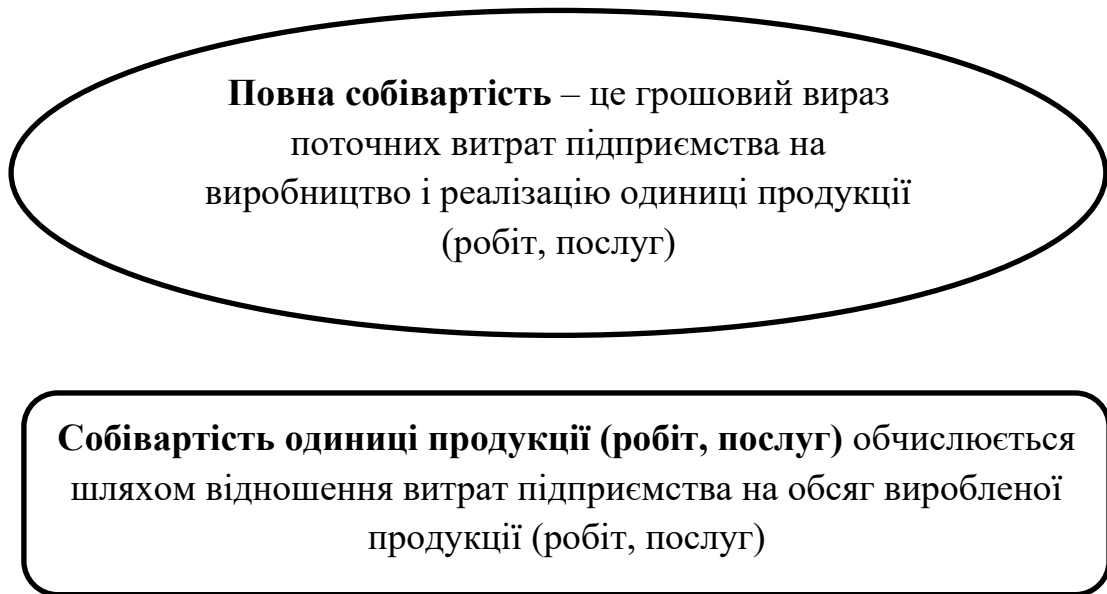

Рис. 1.1. Наочне відображення сутності «повної собівартості» продукції

Собівартість – це ключова економічна категорія, яка має значний вплив на управління підприємством у цілому. Це відображається у різноманітних аспектах, таких як фінансові результати, цінова політика, рівень технологій та організації виробництва. Собівартість дозволяє оцінювати ефективність управління шляхом порівняння витрат та фінансових результатів.

В літературних та правових джерелах різні автори можуть давати різні визначення собівартості, що свідчить про різноманітність підходів до цієї проблеми. Пропонується власне узагальнення: собівартість охоплює всі витрати на виробництво, виражені в грошовій формі та піддаються обліку з метою досягнення фінансової ефективності. Ця категорія виступає ключовим фактором, що забезпечує підприємству збереження його конкурентних позицій і досягнення прибутковості.

Собівартість підприємства є уніфікованою як з точки зору її складових, так і за їхнім значенням. Запровадження науково-обґрунтованої класифікації собівартості відіграє ключову роль у розширенні розуміння цього поняття. Ця класифікація дозволяє систематизувати та узагальнити інформацію про складові собівартості, що сприяє більш глибокому аналізу і виявленню

факторів, що впливають на ефективність виробництва та фінансовий результат підприємства.

1.2. Класифікація витрат у контексті формування собівартості: вітчизняний та зарубіжний досвід

Ураховуючи унікальність виробництва та потребу у забезпеченні ефективного обліку витрат та формуванні собівартості продукції, важливе значення має науково обґрунтована класифікація витрат. Складність цього процесу пояснюється різноманітністю та масштабами виробництва, а також різними технологіями, які використовуються. Витрати можуть виникати на різних етапах виробництва та мати різний вплив на формування собівартості. Деякі з них є прямими та безпосередньо пов'язаними з виробництвом, тоді як інші мають непрямий вплив або не залежать від обсягу продукції.

Важливість класифікації витрат у керуванні ними, зокрема при калькуляції собівартості продукції для різних управлінських потреб, велика. Досліджуючи сутність витрат, виявлено різноманітні класифікації та підходи до їхнього розподілу та визначення. Підприємство під час своєї діяльності здійснює різноманітні витрати, пов'язані зі значенням використаних запасів, оплатою праці працівників, амортизацією необоротних активів та соціальними витратами. Для ефективного управління необхідна інформація про об'єкти витрат – продукцію чи вид діяльності підприємства, які потребують витрат для їх виробництва чи надання.

Різні науковці, включаючи Хом'як Р.Л., рекомендують звертати увагу на класифікацію витрат, оскільки вона відображає різні аспекти їхнього утворення та впливу на підприємство. Ця класифікація ґрунтується на різних критеріях, таких як способи зниження, взаємозв'язки з виробничим процесом, гнучкість щодо змін умов, вплив на прибуток та рівень управління. Вона допомагає підприємствам краще розуміти природу своїх витрат і ефективніше управляти ними в умовах постійної невизначеності та змін [51].

Для розрахунку собівартості продукції або товарів важливо розрізнити витрати, що формують її, та витрати періоду. Не всі витрати, що відносяться до звітного періоду, безпосередньо пов'язані з виробництвом. Витрати на продукцію охоплюють витрати, пов'язані з виробництвом або придбанням товарів для реалізації і складають значну частину всіх витрат підприємства. У виробничій сфері це включає витрати, пов'язані з функціонуванням виробничого процесу, такі як матеріали, оплата праці, амортизація та інші складові.

Управління вимагає точної класифікації витрат, оскільки це впливає на якість рішень та ефективність їх управління. Відповідність класифікації витрат меті їх використання визначає, наскільки ефективно будуть прийняті рішення та контроль над ними здійснюватиметься. Група Бутинця Ф.Ф. пропонує класифікацію витрат за різними напрямками: для оцінки запасів та фінансових результатів, для прийняття управлінських рішень і для контролю. Такий підхід дозволяє враховувати різноманітні аспекти використання витрат у підприємницькій діяльності та ефективно управляти ними [5].

У роботі Голова С.Ф. наведено класифікацію витрат з метою прийняття управлінських рішень, яка представлена на рисунку 1.2. Важливим аспектом є розділення витрат на релевантні та нерелевантні, що має значний вплив на процес управління [9]. Це дозволяє ефективно враховувати та аналізувати витрати, які безпосередньо впливають на прибутковість та конкурентоспроможність підприємства, відокремлюючи їх від витрат, що не мають такого важливого впливу на бізнес-процеси.

Релевантні витрати є тими, що можуть змінюватися в результаті управлінських рішень, тоді як нерелевантні витрати лишаються сталими незалежно від цих рішень. Наприклад, при вирішенні питання щодо придбання або оренди торгового приміщення, вартість приміщення і орендна плата є релевантними витратами, оскільки їхній обсяг залежить від вибору. У той час як вартість обладнання та зарплата працівників є нерелевантними,

оскільки вони залишаються незмінними незалежно від обраного варіанту.

Рис. 1.2. Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень

Витрати, що виникають внаслідок вибору між різними альтернативами, отримали назву диференційованими. У нашому випадку, диференційовані витрати визначаються різницею між вартістю торгового приміщення та сумою орендної плати за період його використання. Таким чином, лише майбутні диференційовані витрати та доходи є релевантними. Дійсні витрати, зокрема, є тими, що вимагають негайного витрачання грошей або інших активів, і вони фіксуються в бухгалтерських записах по мірі їх виникнення. Можливі витрати або втрати відображають втрату користі, коли обрана альтернатива вимагає відмовитися від іншого можливого варіанту дії [12].

Для ефективного моніторингу та оцінки продуктивності керівників окремих підрозділів виділяють дві категорії витрат: контрольовані та неконтрольовані. Ця практика допомагає забезпечити більш точний аналіз фінансових ресурсів, виявити ефективне використання коштів та визначити області, де потрібні додаткові покращення. Такий підхід дозволяє оптимізувати управлінський процес та підвищувати ефективність діяльності підрозділів (рис. 1.3).

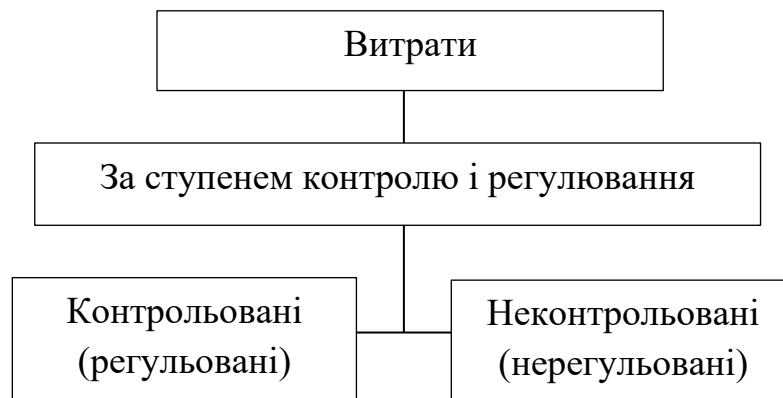

Рис. 1.3. Класифікація витрат для контролю і регулювання

Як бачимо, у системі обліку за центрами відповідальності витрати розділяються на контрольовані та неконтрольовані. Контрольовані витрати - це ті, які менеджер може безпосередньо впливати або контролювати. Це дозволяє їм ефективно управляти ресурсами та оптимізувати витрати. Неконтрольовані витрати, навпаки, виходять за межі впливу менеджера, що ускладнює їх контроль та оптимізацію. Така класифікація допомагає здійснювати ефективний контроль над фінансовими ресурсами підприємства та планувати стратегічні рішення з урахуванням різноманітних факторів.

Знання щодо визначення та класифікації витрат має вирішальне значення для ефективного управління виробництвом. Основні етапи управління витратами включають у себе аналіз та контроль за витратами на різних рівнях виробництва. Класифікація витрат за центрами відповідальності відіграє важливу роль у поточному моніторингу витрат та їх контролі під час виробництва та реалізації продукції.

Голов С.Ф. зазначає, що витрати мають різну поведінку, подібно до людей [9]. Терміни «змінні» і «постійні» витрати використовуються для опису цієї поведінки, з обсягом виробництва часто виступає як основний фактор, що впливає на них.

Після проведення аналізу економічної літератури вітчизняних та зарубіжних авторів можна розробити власну класифікацію витрат за різними характеристиками, яка відображена на рисунку 1.4.

Рис. 1.4. Авторське узагальнення напрямків класифікацій витрат у контексті формування собівартості продукції

Ця класифікація враховує різноманітні аспекти витрат, що дозволяє краще розуміти їх структуру та вплив на фінансовий стан підприємства.

Такий підхід допомагає в узагальненні та систематизації інформації про витрати, що є важливим для ефективного управління ресурсами та оптимізації виробничих процесів.

Узагальнюючи вище викладене, слід відзначити, що існує множина класифікацій витрат, кожен науковець розподіляє їх по-своєму, проте кожна з класифікаційних характеристик має вагу і впливає на формування собівартості продукції (робіт, послуг) і прийняття відповідних управлінських рішень. Зазвичай при виборі варіанту віднесення витрат керівник (чи аналітик на підприємстві) робить це з метою досягнення поставленої перед ним мети. Під час розв'язання різних завдань можуть враховуватись різні класифікаційні ознаки.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та аудиту витрат і формування собівартості продукції (робіт, послуг)

Законодавче регулювання в області обліку витрат на виробництво та розрахунку собівартості продукції описує сукупність нормативно-правових актів, виданих найвищими органами влади держави, Міністерством фінансів України, іншими відомствами, а також на рівні кожного підприємства. Ці норми забезпечують ефективне функціонування та постійний розвиток бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. Облік та звітність можуть здійснюватись як за міжнародними стандартами, так і за внутрішніми нормами, притаманними кожній галузі. Крім того, кожне підприємство формує власну облікову політику відповідно до специфіки своєї діяльності (рис. 1.5).

На міжнародному (континентальному) рівні, нормативне регулювання у галузі бухгалтерського обліку та фінансової звітності втілюється через Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО). МСФЗ, як прийняті Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, визначають порядок

складання та подання фінансової звітності. Міжнародні стандарти поділяються в залежності від дати їх введення в дію на МСБО (IAS – International Accounting Standards) та МСФЗ (IFRS – International Financial Reporting Standards).

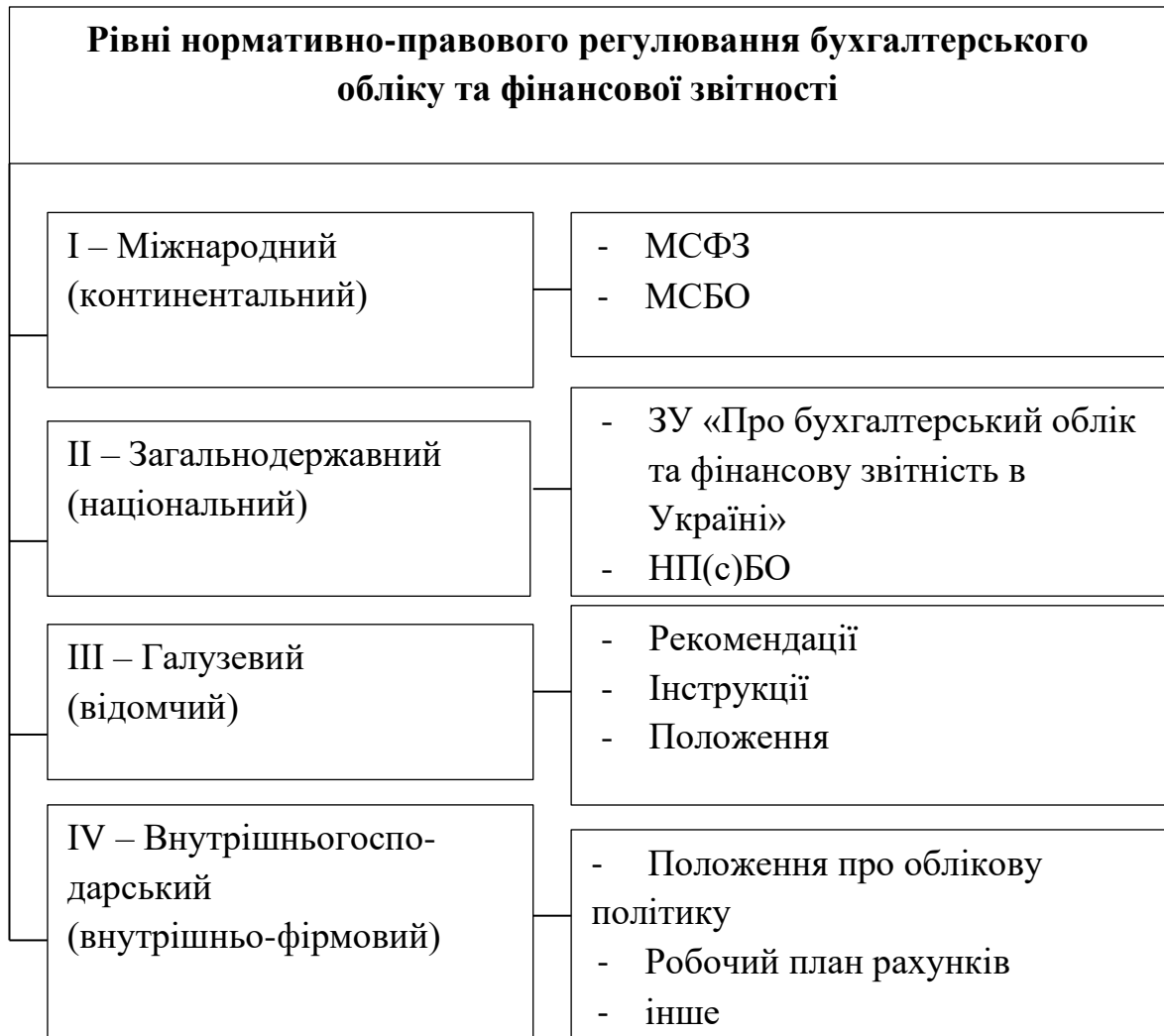

Рис. 1.5. Рівні регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності

Деякі компанії зобов'язані представляти звітність за МСФЗ, тоді як інші вирішують це за власним бажанням. Однак у зв'язку зі змінами, що відбуваються в країні, перехід до МСФЗ стає обґрунтованим кроком. Такий перехід робить підприємство більш привабливим для залучення іноземних інвесторів, оскільки стандарти МСФЗ є більш міжнародно визнаними та

стандартизованими, що сприяє підвищенню рівня довіри та зростанню інтересу інвесторів.

На рівні загальнодержавних нормативів в Україні представлені різні законодавчі акти, що охоплюють широкий спектр сфери економіки та підприємницької діяльності. Серед них Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [17], Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [16], а також укази Президента, постанови Кабінету Міністрів та кодекси, включаючи податковий, бюджетний, господарський, цивільний тощо. Також сюди належать національні положення бухгалтерського обліку, план рахунків бухгалтерського обліку та інші регламентуючі документи. Це нормативне законодавство обов'язкове для всіх підприємств і підлягає обов'язковому виконанню.

Міністерство фінансів України визначає норми та стандарти бухгалтерського обліку через прийняття національних положень і стандартів. Ця установа також встановлює інші нормативно-правові акти, які регулюють бухгалтерський облік та складання фінансової звітності.

Державне казначейство України встановлює порядок ведення обліку та складання фінансової звітності для бюджетів і госпрозрахункових операцій бюджетних установ.

Державний комітет статистики України координує загальне керівництво господарським обліком і встановлює єдину методологію розрахунку показників, а також уніфікує форми звітності в країні.

На галузевому (відомчому) рівні регулювання складається низка складових, серед яких: нормативні акти; інструкції; методичні рекомендації щодо формування собівартості, орієнтовані на різні види економічної діяльності, такі як промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, торгівля, житлово-комунальне господарство, проектування тощо, а також вказівки і листи міністерств та відомств, що часто виконують роль

пояснень або уточнень основних положень нормативних документів вищих рівнів.

При формуванні облікової політики на галузевому рівні важливо аналізувати чинне законодавство, специфіку галузі, облікову практику, досягнення вітчизняної та світової науки і розробляти відповідні методичні рекомендації. На внутрішньо-підприємницькому рівні ця політика відображається у планах рахунків, наказах про облікову політику, графіках документообігу та виконання обліково-звітних та контрольних-ревізійних робіт.

На підприємстві встановлюють облікову політику, яка враховує вимоги вищих органів управління та особливості конкретної діяльності, та розробляють систему внутрішнього обліку, звітності, контролю та аналізу.

Калькулювання, походженням від латинського «calculatio» – розрахунок, полягає в системі розрахунків, яка визначає собівартість усієї продукції або її частин, а також витрати окремих підрозділів на виробництво та продаж продукції. Процес калькулювання включає розмежування витрат, розрахунок забракованої продукції, оцінку відходів, розподіл витрат між видами продукції та визначення собівартості одиниці продукції.

Розрахунок собівартості має велике значення для встановлення ціни на одиницю продукції, порівняння витрат підприємства з його результатами у виробничій та господарській діяльності, а також оцінки ефективності його роботи. Об'єктами калькуляції можуть бути різні елементи виробничого процесу, такі як технологічний переділ, окремі операції, деталі, складальні одиниці або вироби в цілому, а також замовлення на виготовлення кількох продуктів. Це дозволяє встановлювати точні ціни, керувати витратами та ефективно управляти виробництвом.

Відповідно до пункту 11 Національного стандарту бухгалтерського обліку 16 «Витрати», собівартість продукції (робіт, послуг) складається з таких компонентів:

- виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), що була реалізована протягом звітного періоду;
- нерозподілених постійних загальновиробничих витрат;
- наднормативних виробничих витрат [33].

У виробничу собівартість входять витрати, які прямо пов'язані з виробництвом продукції і обумовлені технологією та організацією виробництва, такі як прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці та інші прямі витрати. Також до неї включаються змінні та постійні загальновиробничі витрати після їх розподілу, відповідно до вимог Національного стандарту (с)Бухгалтерського обліку 16. Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на основі нормальної потужності, а нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються в собівартість продукції на момент їх виникнення. Змінні витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат на основі фактичної потужності, використовуючи обрану базу розподілу, таку як заробітна плата або обсяг діяльності.

Щодо наднормативних виробничих витрат, вони охоплюють витрати, які виникають понад нормативні обсяги, проте не мають зв'язку з нестачами, пошкодженням, неналежним використанням або порушенням правил зберігання. Це означає, що поняття собівартості продукції (робіт, послуг) ширше, ніж поняття виробничої собівартості, оскільки включає інші види витрат, окрім виробничих.

До складу собівартості продукції (робіт, послуг) не включаються:

- адміністративні витрати;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати.

На рахунках 9 класу Плану рахунків ведеться окремий облік цих складових собівартості, і вони списуються на фінансові результати наприкінці звітного періоду [41]. Продукція (роботи, послуги) вважається

реалізованою лише після оформлення відповідних документів, які підтверджують перехід права власності. Це можуть бути накладні, товарно-транспортні накладні, акти тощо. В обліку собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) відображення здійснюється під час визнання доходів від їх реалізації відповідно до внутрішніх облікових реєстрів.

Серед витрат, які не враховуються та не включаються до звіту про фінансові результати, варто відзначити наступне:

- платежі за договорами комісії, агентськими угодами та іншими подібними угодами на користь комітента, принципала тощо;
- попередня (авансова) оплата запасів, робіт, послуг;
- погашення отриманих позик;
- інші витрати, які зменшують активи або збільшують зобов'язання, але не відповідають вимогам, викладеним у пункті 6 Національного стандарту бухгалтерського обліку 16;
- витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу відповідно до вимог бухгалтерського обліку.

Сучасні підприємства, незалежно від форми власності, мають більшу автономію у виборі стратегій формування собівартості. Проте вони зобов'язані дотримуватись чинних законодавчих та нормативних актів, що регулюють ці питання. Перелік і структура статей для розрахунку виробничої собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) встановлюються підприємством самостійно.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ У ПАТ «ПІДВОЛОЧИСЬКА ФАБРИКА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ»

2.1. Організація обліку витрат на виробничому підприємстві

Система збору, обробки та надання обліково-економічної інформації щодо виробничих витрат і калькуляції собівартості продукції є важливою складовою загальної обліково-економічної системи підприємства. Це одна з найскладніших її частин. Виділення цієї підсистеми обґрунтоване необхідністю постійного зниження рівня суспільних витрат, виявлення резервів ефективного використання матеріальних і трудових ресурсів у виробництві, вдосконалення внутрішнього господарського розрахунку виробничих підрозділів, а також підвищення оперативно-економічного контролю для покращення управління виробничими процесами. Для цього потрібна своєчасна, повна і специфічна інформація.

Організація обліку виробничих витрат відіграє важливу роль, оскільки спрямована на розподіл витрат на кожен окрему операцію або продукт. Це необхідно для оцінки запасів та визначення фінансових результатів. Метою оперативного обліку витрат є накопичення даних про витрати, що досягається шляхом узагальнення інформації для розрахунку собівартості одиниці продукції. Це включає належну організацію документообігу, своєчасне надання даних про витрати та забезпечення обліковців необхідною інформацією.

Дослідження особливостей обліку та аудиту формування повної собівартості продукції (робіт, послуг), а також аналізу її рівня для прийняття ефективних управлінських рішень, проведено на прикладі фінансово-господарської діяльності приватного акціонерного товариства «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» (далі по роботі – ПАТ

«Підволочиська фабрика пластмасових виробів»), де є всі можливості вивчення вище згаданих обліково-аналітичних процедур.

Приватне акціонерне товариство «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» є юридичною особою з власним балансом, банківськими рахунками, штампами, печатками та іншими реквізитами, передбаченими законодавством. Товариство набуло статусу юридичної особи після його державної реєстрації. Основною метою діяльності акціонерного товариства є отримання прибутку через виробництво продукції, надання послуг, виконання робіт, а також здійснення торгівельної та зовнішньоекономічної діяльності.

Відповідно до даних з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» спеціалізується на таких основних видах діяльності:

- виробництво та реалізація пластмасових виробів для домашнього вжитку;
- виготовлення плит, листів, труб та профілів із пластмас;
- виробництво і продаж спеціалізованих пластмасових елементів ізоляції для електромонтажних робіт;
- виготовлення тари та пакувальних матеріалів з пластмас;
- виробництво інших пластмасових виробів;
- приймання, переробка та зберігання вторинної пластмасової сировини;
- неспеціалізована оптова торгівля та інші види діяльності.

Існуюча внутрішньовиробнича структура ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» зображена на схемі в рис. 2.1.

Кожне підприємство під час своєї діяльності з початку історично здійснює сукупність певних витрат. Основна діяльність підприємства пов'язана з виробництвом конкретного виду продукції, що є його ключовою

операцією. З огляду на це, розробляються положення щодо складу витрат на виробництво для підприємств і організацій різних галузей.

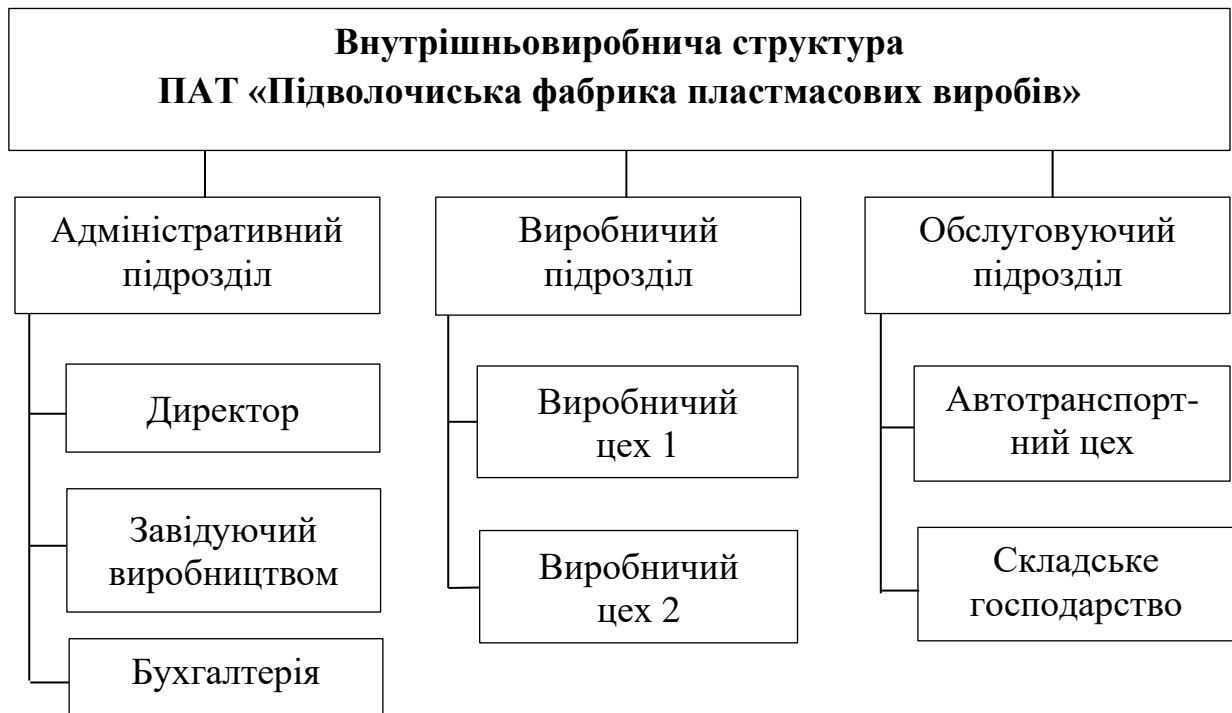

Рис. 2.1. Внутрішньовиробнича структура
ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

При організації обліку витрат на виробництво пластмасових виробів вирішуються такі завдання:

- визначення переліку статей витрат основного виробництва і структури витрат, що включаються до кожної наперед затвердженої статті;
- розробка методики і техніки обліку витрат у рамках системи рахунків, відповідно до прийнятої на підприємстві форми бухгалтерського обліку;
- встановлення переліку основних облікових документів, що відображають облік витрат основного виробництва, та організація їх документообігу.

У процесі дослідження діяльності ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» застосовується загальноприйнята практика обліку виробничих витрат. Визначення фактичної собівартості пластмасових виробів ґрунтується на групуванні витрат за наступними критеріями:

- видами виробів;
- місцями виникнення витрат;
- об'єктами обліку;
- об'єктами калькулювання собівартості відповідно до аналітичних статей витрат.

Цей підхід забезпечує взаємозв'язок між обліком витрат і калькулюванням собівартості продукції з пластмаси, що робить їх взаємозалежними.

Однак вплив такого зв'язку на процедуру обліку виробничих витрат може бути різним. Тому важливо обрати об'єкти обліку витрат та розрахунку продукції (робіт, послуг) ретельно і зрозуміло, а також оптимізувати їх взаємозв'язок. Згідно з прийнятою методологією обліку витрат, сукупна собівартість товарної продукції виступає самостійним об'єктом обліку.

Отже, конкретний перелік об'єктів обліку виробничих витрат на підприємстві залежить від державної регламентації обліку витрат, особливостей галузі та організаційних умов і визначається внутрішніми потребами управління в аналітичній інформації.

Бухгалтерія ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» дотримується Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» (стаття 11), де вказано обов'язкові облікові об'єкти щодо понесення виробничих витрат, які включають:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- змінні загальновиробничі витрати;
- постійні розподілені загальновиробничі витрати [33].

Деталізація означених об'єктів щодо виробничого процесу та нових продуктів праці вирішується через внутрішньовиробничий облік та облікову політику (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Діюча система виробничого обліку у ПАТ «Підволочиській фабриці пластмасових виробів»

У бухгалтерії ПАТ «Підволочиській фабриці пластмасових виробів» основними об'єктами обліку витрат є сировина і матеріали, заробітна плата та відрахування на соціальні заходи.

Стаття «Сировина і матеріали» включає витрати на сировину та матеріали, що безпосередньо використовуються у виробництві пластмасових виробів. Для кожного виду сировини і пластмаси уже розроблено класифікатор для належного відображення на рахунках бухгалтерського обліку за окремими видами.

Створення та заповнення реквізитів лімітно-забірної картки призводить до видачі матеріалів із складу або їх отриманні. Ці картки використовуються для фіксації видачі матеріалів, які систематично використовуються у виробництві, та для контролю за дотриманням встановлених лімітів. Це одночасно і виправдовуючі документи для списання матеріальних цінностей

зі складу. Лімітно-забірні картки оформлюються у двох примірниках і передаються між складом та виробничим цехом. Вони також служать інструментом для контролю за залишками матеріалів та їх використанням у виробництві.

Щоб уникнути можливих непорозумінь під час порівняння механізмів відпуску сировини та матеріалів у виробництво, потрібно розрізнити таке:

- момент відпуску у виробництво сировини та матеріалів відбувається при їх передачі представнику цеху (дільниці) або безпосередньо для виготовлення продукції, якщо це відбувається зі складу або комори того ж цеху;
- не вважається відпуском у виробництво і є звичайним внутрішнім переміщенням, яке може бути викликане організаційними обставинами, наприклад, коли весь ліміт матеріалів транспортується до комори цеху на початку місяця через велику відстань між складом та цехом, а потім відпускається у виробництво з комори цеху.

У статті «Заробітна плата» відображається сума зарплати, нарахована працівникам основного виробництва пластмасових виробів. Ця інформація базується на даних, занесених у таблиці обліку робочого часу.

Аналогічно відображаються інші витрати основного виробництва, такі як:

- «Відрахування на соціальні заходи», де фігурує сума єдиного соціального внеску, нарахована на фонд оплати праці працівників, що зайняті виробництвом пластмасових виробів;
- «Амортизація виробничого обладнання», де відображається сума нарахованого зносу на виробниче обладнання, що використовується;
- «Загальновиробничі витрати», які відображають розподіл загальновиробничих витрат між виробництвом різних видів продукції з пластмаси;
- інші витрати.

У бухгалтерії ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» всі витрати основного виробництва збираються у відомості № 12, розташованій на окремій сторінці. Ця відомість заповнюється на основі первинних документів. Дані з відомості № 12 є основою для записів у журнал-ордер № 10, де групуються всі витрати.

Узагальнюючи слід відмітити, у бухгалтерії фабрики розроблені та затверджені графіки надходження та переміщення облікових документів в процесі їх складання та передавання. Цей графік документообігу сприяє дисципліні у обліково-аналітичних процедурах.

2.2. Методичні особливості обліку витрат виробництва пластмасових виробів

Метод обліку витрат і калькулювання собівартості – це система прийомів організації документування та реєстрації виробничих витрат, яка дозволяє визначити реальну собівартість продукції (робіт, послуг) і надає необхідну інформацію для контролю за процесом формування собівартості.

Складання кореспонденції рахунків є одним з елементів методики обліку витрат виробництва. У ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» витрати на виробництво у поточному обліку відображаються на рахунку 23 «Основне виробництво» з урахуванням нормативів та відхилень від них при використанні нормативного методу.

Рахунок 23 «Виробництво» є активним у бухгалтерському обліку. На нього заносяться прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати та втрати від браку продукції з технологічних причин. З іншого боку, на рахунок 23 списується вартість фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом готової продукції з пластмаси (з рахунку 26).

У бухгалтерії ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» основними проводками, що стосуються обліку витрат основного

виробництва, будуть наступні, як показано у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Типова кореспонденція рахунків з обліку витрат основного виробництва у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

Назва господарської операції	Кореспонденція	
	Дт	Кт
Списано сировину у виробництво	23	20
Нарахована заробітна плата робітникам	23	66
Відображено нарахування на заробітну плату	23	65
Списано МШП на виробництво пластмасових виробів	23	22
Списано розподілені загальновиробничі витрати на основне виробництво	23	91

Матеріали, які використовуються для господарських потреб, утримання та обслуговування обладнання та транспортних засобів, включаються в комплексні статті собівартості виробів з пластмаси. У виробничій собівартості продукції основну і додаткову заробітну плату виділяють тільки виробничим робітникам. Решта зарплати відображається у статтях, що формують виробничу собівартість, а також у складі витрат діяльності.

Класифікація за статтями використовується в обліку при складанні планових і звітних калькуляцій собівартості конкретних видів продукції, дозволяючи контролювати цільове витрачання коштів та виявляти можливості зниження собівартості пластмасових виробів.

Загальновиробничі витрати охоплюють витрати, пов'язані з обслуговуванням основних і допоміжних цехів, а також управлінням ними. Вони поділяються на постійні та змінні. Згідно з П(С)БО 16 «Витрати», бухгалтерія ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» самостійно встановлює склад понесених загальновиробничих витрат. При цьому встановлюється перелік статей обліку загальновиробничих витрат, який включає:

- витрати на управління виробництвом;

- амортизацію;
- витрати на утримання необоротних активів;
- витрати на утримання виробничих приміщень;
- витрати на обслуговування виробничого процесу;
- витрати на охорону праці, техніку безпеки і охорону навколишнього середовища, а також інші витрати.

З метою більш повного виявлення можливостей економії на обслуговуванні виробництва, їх планування та облік проводяться за статтями, визначеними в номенклатурі. Організація обліку загальновиробничих витрат включає формування, збирання та розподіл інформації про витрати на виробництво пластмасової продукції. Для цього встановлюється перелік первинних документів, які використовуються для обліку витрат за окремими елементами.

Для відображення накопичення загальновиробничих витрат у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» використовуються різноманітні первинні документи, такі як накладна, рахунок, видатковий касовий ордер, виписка з банку, авансовий звіт, розрахунок бухгалтерії та інші. Щомісячне списання загальновиробничих витрат здійснюється відповідно до встановленого розподілу та оформляється довідкою (розрахунком) бухгалтерії.

На кінець місяця понесені загальновиробничі витрати розподіляються між різними цехами, враховуючи окремо придатну продукцію та виправний брак, товарну продукцію та незавершене виробництво, а також різні групи пластмасових виробів. Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на всі об'єкти витрат (види пластмасових виробів) з використанням певної бази розподілу, враховуючи фактичну потужність у звітному періоді. Постійні виробничі накладні витрати також розподіляються на кожен об'єкт витрат (види пластмасових виробів), використовуючи визначену базу розподілу при нормальній потужності.

Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до собівартості реалізованих пластмасових виробів (робіт, послуг) у період їх виникнення. Усі розподілені витрати стають складовими собівартості готових виробів з пластмаси та незавершеного виробництва. Сума розподілених та нерозподілених постійних загальновиробничих витрат не може перевищувати їх фактичну величину.

Розподіл загальновиробничих витрат у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» відбувається відповідно до порядку, наведеного на схемі рис. 2.3.

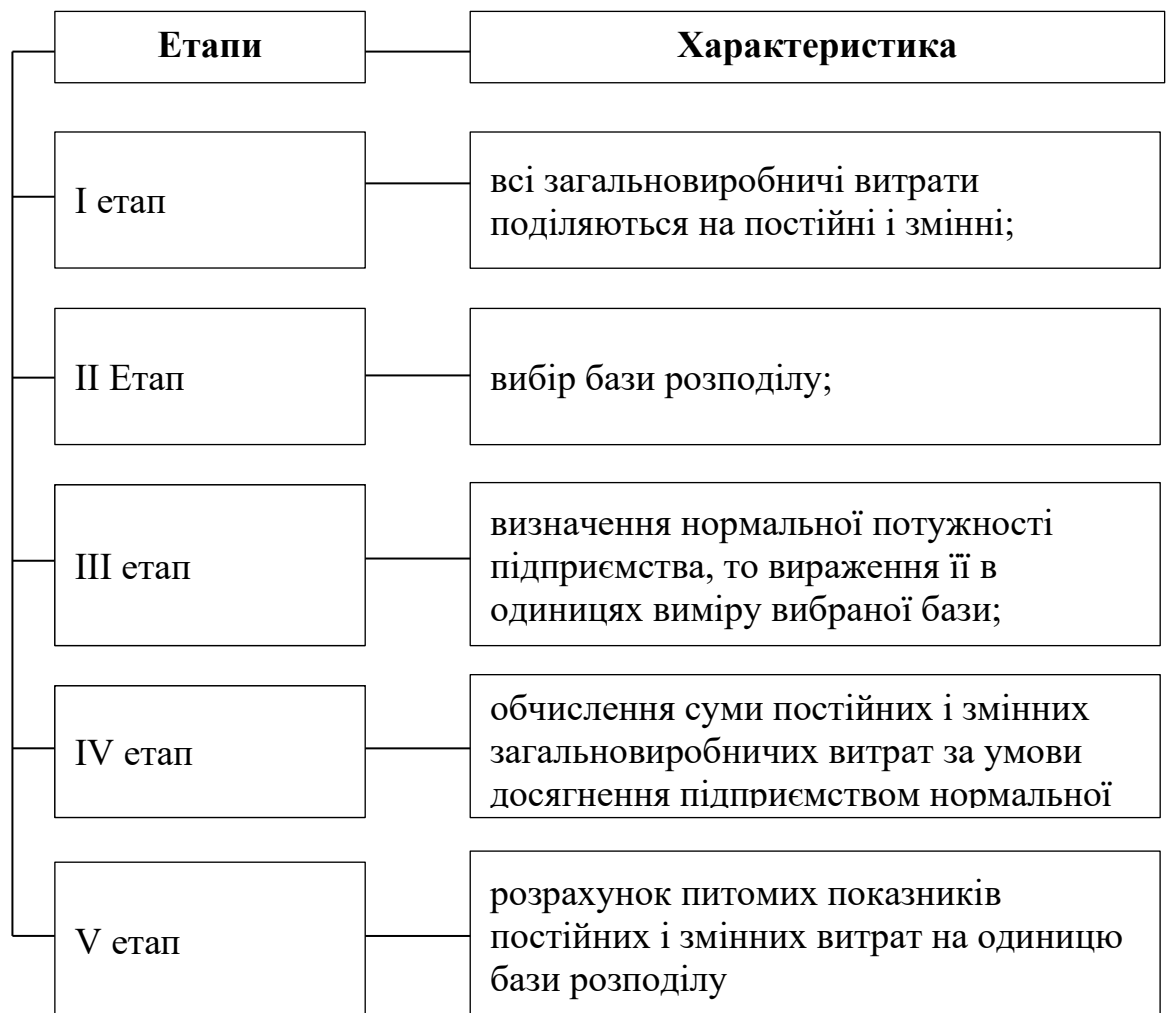

Рис. 2.3. Послідовність розподілу загальновиробничих витрат у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

У ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» облік загально виробничих витрат здійснюється через складання стандартних бухгалтерських проводок, як це показано в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Типова кореспонденція рахунків з обліку загально виробничих витрат у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»

Перелік господарських операцій	Кореспонденція	
	Д-т	К-т
Нараховано знос основних засобів загально виробничого призначення	91	131
Нараховано витрати матеріалів, запасних частин, МШП загально виробничого призначення	91	20
Нарахована заробітна плата	91	66
Нараховано платежі на фонд заробітної плати	91	65
Списано загально виробничі витрати	23, 90	91

У бухгалтерії ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів», як видно з вищенаведеної таблиці 2.2, відображення обліку понесених загально виробничих витрат є досить стандартним, за винятком особливості щодо амортизації основних засобів, що використовуються у виробництві. Амортизація основних засобів виробничого призначення безпосередньо відноситься на рахунок 91. Це рішення було прийнято на підприємстві з метою зниження собівартості пластмасових виробів.

Загально виробничі витрати, які не перевищують нормативи, вважаються розподіленими та списуються на Дт 23 «Виробництво». Витрати, що перевищують нормативи, є нерозподіленими і списуються на Дт 90 «Собівартість реалізації».

При аналізі діяльності ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» було виявлено, що при розподілі понесених постійних загально виробничих витрат можуть виникати такі три ситуації:

– якщо фактичний обсяг виробництва менший за нормальну

потужність, до виробничої собівартості пластмасових виробів включається лише частина постійних непрямих витрат, розрахована як добуток нормативу постійних витрат на фактичний обсяг виробництва:

Дт 23 «Виробництво»;

Кт 91 «Загальновиробничі витрати».

Частина понесених постійних непрямих витрат, яка залишається нерозподіленою, включається до собівартості реалізованих пластмасових виробів (робіт, послуг) у періоді їх виникнення, згідно з бухгалтерськими проводками:

Дт 90 «Собівартість реалізації»;

Кт 91 «Загальновиробничі витрати».

– якщо фактичний обсяг виробництва відповідає нормальній потужності, то всі постійні витрати повністю включаються у виробничу собівартість продукції;

– якщо фактичний обсяг виробництва пластмасових виробів перевищує нормальну потужність, то у виробничу собівартість одиниці продукції з пластмаси включається сума, отримана шляхом ділення фактичних понесених постійних витрат на фактичний обсяг виробництва. У цьому випадку нерозподілених витрат немає.

Таким чином, організація обліку загальновиробничих витрат включає перелік цих витрат у фабриці, порядок їх відображення на бухгалтерських рахунках та розподіл на основне виробництво згідно із заробітною платою основних працівників.

Узагальнення понесених витрат відбувається у визначеній послідовності: спочатку всі понесені прямі витрати відносяться на рахунки виробництва пластмасових виробів. Списання понесених прямих витрат здійснюється на основі відомостей про розподіл відповідних витрат, складених за даними облікових первинних документів, а також відомостей про нарахування амортизації основних засобів.

До виробничої собівартості пластмасових виробів (робіт, послуг) входять витрати, представлені на рисунку 2.4.

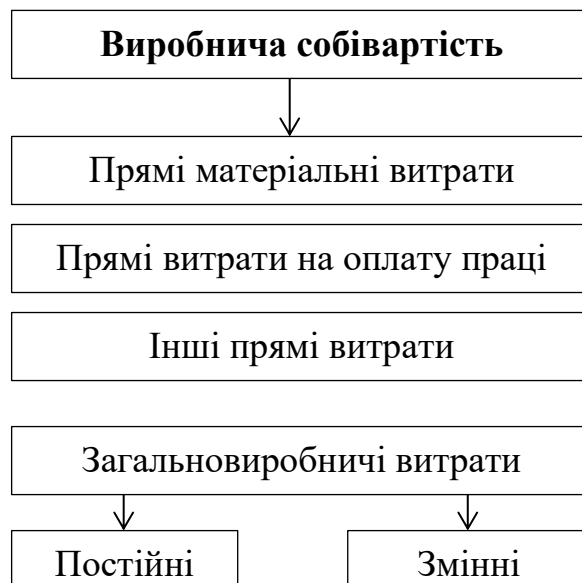

Рис. 2.4. Витрати, що включаються у собівартість виробів з пластмаси

Дослідження показало, що бухгалтерський облік в акціонерному товаристві «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» ведеться відповідно до законодавчих вимог і задовольняє інформаційні потреби менеджменту.

2.3. Калькулювання повної собівартості виробів з пластмаси у контексті прийняття управлінських рішень

Ключовим аспектом, що визначає ефективність управління витратами, є вибір методів обліку та розрахунку собівартості продукції. Собівартість є важливим показником, що відображає різноманітні аспекти виробничого процесу та впливає на формування цінової політики підприємства. На сьогоднішній день, під калькулюванням розуміють обчислення в грошовому вимірі результатів будь-якої економічної діяльності та обчислення собівартості одиниці продукції, послуги або робіт.

На практиці існують три основні методи обліку витрат і калькулювання собівартості:

- позамовний;
- попередільний;
- нормативний.

В залежності від існуючих особливостей технології та організації виробництва на одному підприємстві можуть застосовуватися різні методи обліку. Це дозволяє більш ефективно використовувати переваги кожного з них [38].

При виборі методу обліку витрат виробництва або їх комбінації враховують низку факторів, включаючи наявність незавершеного виробництва, тривалість виробничого циклу та номенклатуру продукції, її складність.

У своїх виробництвах підприємства традиційно застосовують різні методи обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції, враховуючи зазначені фактори. Ці методи включають нормативний, попередільний з елементами нормативного, попроцесний з елементами нормативного, позамовний з елементами нормативного і позамовний.

Мета всіх методів розрахунку собівартості продукції полягає в отриманні достовірної інформації про собівартість одиниці продукції для процесу ціноутворення, чіткого контролю витрат, оцінки незавершеного виробництва і готової продукції.

Цей метод застосовують у виробництві з тривалим технологічним циклом, складною та великою продукцією (виробками) та при одиничному або дрібносерійному виробництві продукції, особливо якщо вона, вироблена за кожним замовленням, відрізняється від продукції інших замовлень. Кожне замовлення призначене для окремого замовника, споживача чи отримувача, і витрати на виробництво обліковуються за ними.

Застосування позамовного методу характерне для галузей, де виробляють унікальні або спеціально замовлені продукти, таких як важке машинобудування, суднобудування, літакобудування, будівництво, аудит, консультування та інші інтелектуальні послуги, меблева промисловість, ремонтні роботи тощо. Цей метод застосовується, якщо основні матеріали, заробітна плата робітників та інші прямі витрати можуть бути легко ідентифіковані з конкретною продукцією, роботами чи послугами (або їх групами).

Основні характеристики цього методу включають в себе ведення лише одного рахунку «Виробництво», визначення витрат за кожною завершеною партією, а не за проміжок часу, а також концентрацію даних про всі витрати та їхнє віднесення на окремі види робіт або серії готової продукції. Відповідно до цього методу, усі прямі витрати обліковуються в розрізі встановлених статей калькуляції за окремими виробничими замовленнями, тоді як решту витрат обліковують за місцями їх виникнення і включають до собівартості окремих замовлень відповідно до встановленої бази (ставки) розподілу.

Попередільний метод використовується в основному на підприємствах, де виробляється масова продукція з повторюваними операціями та однорідними матеріалами. Він передбачає облік витрат на виробництво в розрізі переділів, кожен з яких є самостійною частиною технологічного процесу і включає в себе конкретні види продукції. Переділ – це закінчена частина виробничого процесу, яка веде до утворення проміжного продукту або готового виробу. Об'єктом калькулювання у цьому методі є саме переділ, а в середині переділу – певні види продукції, які об'єднуються в калькуляційні групи.

Отже, характеристики, які відображають особливості зазначеного методу включають виробництво більш-менш однорідної продукції, нетривалий технологічний цикл та можливість розбиття виробництва на

постійно повторювані операції. Також він властивий для масових виробництв, де продукція перетворюється з вихідної сировини на кінцевий продукт через послідовні етапи обробки, і частини можуть бути реалізовані як проміжні продукти.

У бухгалтерському обліку та калькулюванні можуть враховуватись як окремі види продукції, так і групи, які об'єднуються за різними критеріями, наприклад, схожістю сировини, використанням одного обладнання, складністю виробництва тощо. Витрати можуть бути обліковані за цехами або іншими структурними підрозділами у загальному розумінні, а собівартість окремих видів продукції, які входять до калькуляційних груп, розраховується за допомогою обґрунтованих економічних методів.

Попроцесний метод обліку собівартості відрізняється такими характеристиками:

- групування виробничих витрат за підрозділами або дільницями, незалежно від конкретних замовлень;
- списання витрат за календарний період (тиждень або місяць), а не за час виконання окремого замовлення;
- відкриття декількох аналітичних субрахунків до рахунка 23 «Виробництво», кількість яких відповідає кількості цехів або стадій виробничого процесу.

Попроцесний метод застосовується на підприємствах, які масово виробляють стандартизовану продукцію або мають безперервний виробничий цикл. В таких умовах він дозволяє ефективніше вести облік витрат, пов'язаних із загальним обсягом продукції, ніж спроби співвіднести їх з окремими видами продукції або замовленнями.

У разі виробництва єдиного типу продукції, яка проходить через послідовні технологічні ділянки без перерви, рекомендується застосування методу попроцесного калькулювання.

Використання нормативного методу обліку витрат на виробництво є виразом високого професіоналізму. Цей метод відзначається складанням нормативної калькуляції для кожного виду виробів на основі діючих на початку звітного періоду норм і кошторисів витрат. На основі цієї калькуляції визначається фактична собівартість продукції (робіт, послуг), проводиться оцінка браку та розмірів незавершеного виробництва. Такий підхід успішно використовується на ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» (рис. 2.5).

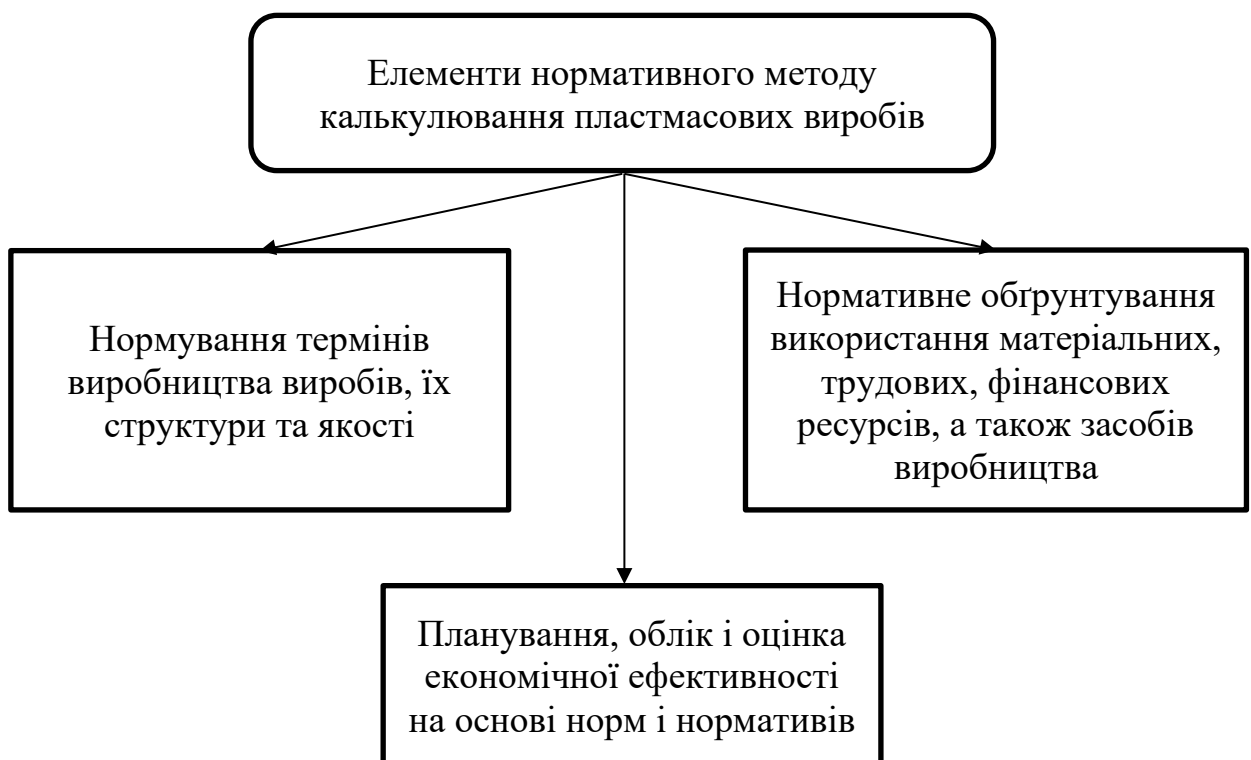

Рис. 2.5. Елементи впровадження нормативного методу калькулювання собівартості виробів з пластмаси

Встановлення норм витрат матеріальних і трудових ресурсів ґрунтується на конструкторсько-технологічній та іншій виробничій документації. Ці норми формують взаємопов'язану систему, яка регулює різні аспекти господарської діяльності підприємства. Зазвичай норми можуть змінюватися в процесі освоєння виробництва та оптимізації використання ресурсів, частіше зменшуючись. Нормативний метод застосовується на

підприємствах обробної промисловості з великим обсягом виробництва, де виготовляється різноманітна та складна продукція, що включає в себе багато деталей та вузлів. Такий підхід часто застосовується у машинобудуванні, текстильній та взуттєвій промисловості тощо.

Нормативний метод обліку витрат та калькулювання собівартості має численні переваги. Серед них – можливість отримати дані про фактичну собівартість продукції без чекання кінця місяця та регулярний аналіз причин відхилень. Системне документування відхилень від норм дозволяє виявляти причини відхилень навіть у момент їх виникнення.

У бухгалтерії ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» облік фактичних витрат за нормативним методом проводиться окремо для нормованих витрат та витрат, що відхиляються від норм. Це забезпечує своєчасне виявлення та аналіз причин виникнення відхилень фактичних витрат.

Виявлення від'ємних відхилень (перевитрат) свідчить про можливі порушення в технологічному процесі, організації та управлінні виробництвом. Такі перевитрати можуть бути наслідком поломок устаткування, використання неякісного інструменту, заміни матеріалів чи непередбачених технологічним процесом робіт, а також доплат за невідповідні умови праці.

З іншого боку, позитивні відхилення (економія) свідчать про успішні заходи зі зниження витрат та ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Це може включати більш раціональний розкрій матеріалів, використання вторинних матеріалів замість нових, а також впровадження продуктивного обладнання та устаткування.

Виявлення відхилень від установлених норм проводиться за основними статтями калькуляції, такими як сировина та матеріали, напівфабрикати, паливо та енергія для технологічних цілей, а також основна і додаткова заробітна плата робітників виробництва.

Періодично у бухгалтерії ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» складаються зведення (відомості) про виявлені відхилення на основі обліку за цехами та дільницями.

У їхньому підході зазначаються причини та винні особи у виникненні відхилень, розглядаючи їх окремо для кожної статті калькуляції. Аналіз зведених даних про відхилення дозволяє вживати заходів для усунення перевитрат та запобігання втрат. Крім того, інформація, зібрана за нормативним методом обліку відхилень, дає змогу:

- аналізувати вміст та склад витрат для окремих видів продукції та виробництв;
- збільшити контроль за ефективністю організації виробництва та праці;
- розробляти організаційно-технічні заходи для оптимального використання матеріальних, людських та фінансових ресурсів.

Резюмуючи слід відмітити, на вибір методу обліку та калькулювання собівартості продукції впливає низка факторів, таких як вид продукції (робіт, послуг), її складність, обсяги та частота випуску, тип та характер технологічного процесу, а також організація виробництва на підприємстві.

РОЗДІЛ 3. АУДИТ ТА АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ У ПАТ «ПІДВОЛОЧИСЬКА ФАБРИКА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ»

3.1. Особливості аудиту витрат і собівартості продукції (робіт, послуг)

Ефективне управління виробничим підприємством неможливе без проведення аудиторської перевірки собівартості продукції, зокрема аналізу складових витрат, що її формують. Така перевірка є важливою для оптимізації виробничих процесів та зниження витрат, пов'язаних з їх здійсненням. Завдяки незалежній кваліфікованій оцінці можна підвищити ефективність виробничої діяльності.

Аудиторська перевірка є надійним методом отримання інформації від незалежного експерта щодо об'єкта дослідження. Вона забезпечує зовнішніх і внутрішніх користувачів достовірною інформацією про ключові показники діяльності підприємства, його перспективи розвитку, платоспроможність та конкурентоспроможність.

У ході проведеного дослідження фінансово-господарської діяльності ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» встановлено, аудиторська перевірка щодо правильності ведення обліку і складання звітності здійснюється періодично з інтервалом 3-5 років шляхом запрошення зовнішнього аудитора.

Основна мета аудиторської перевірки процесу формування собівартості продукції, виконаних робіт або наданих послуг полягає у висловленні незалежної та компетентної думки щодо відповідності облікової інформації про складові витрат, що відносяться на собівартість, чинним законодавчим та нормативним вимогам. Зокрема, це стосується національних стандартів бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності, Цивільного та Господарського кодексів України, Податкового кодексу України, а також методичних та галузевих рекомендацій. Крім того, аудитор

як експерт може оцінювати ефективність і доцільність витрат з економічної точки зору. Визначивши мету аудиторської перевірки, формуються основні об'єкти її дослідження та аналізу. У вітчизняній науковій літературі виділяють різні об'єкти аудиторської перевірки витрат на формування собівартості продукції з пластмаси, виконаних робіт чи наданих послуг залежно від мети перевірки.

На рисунку 3.1 представлені основні об'єкти аудиторської перевірки, що формують основу собівартості пластмасових виробів.

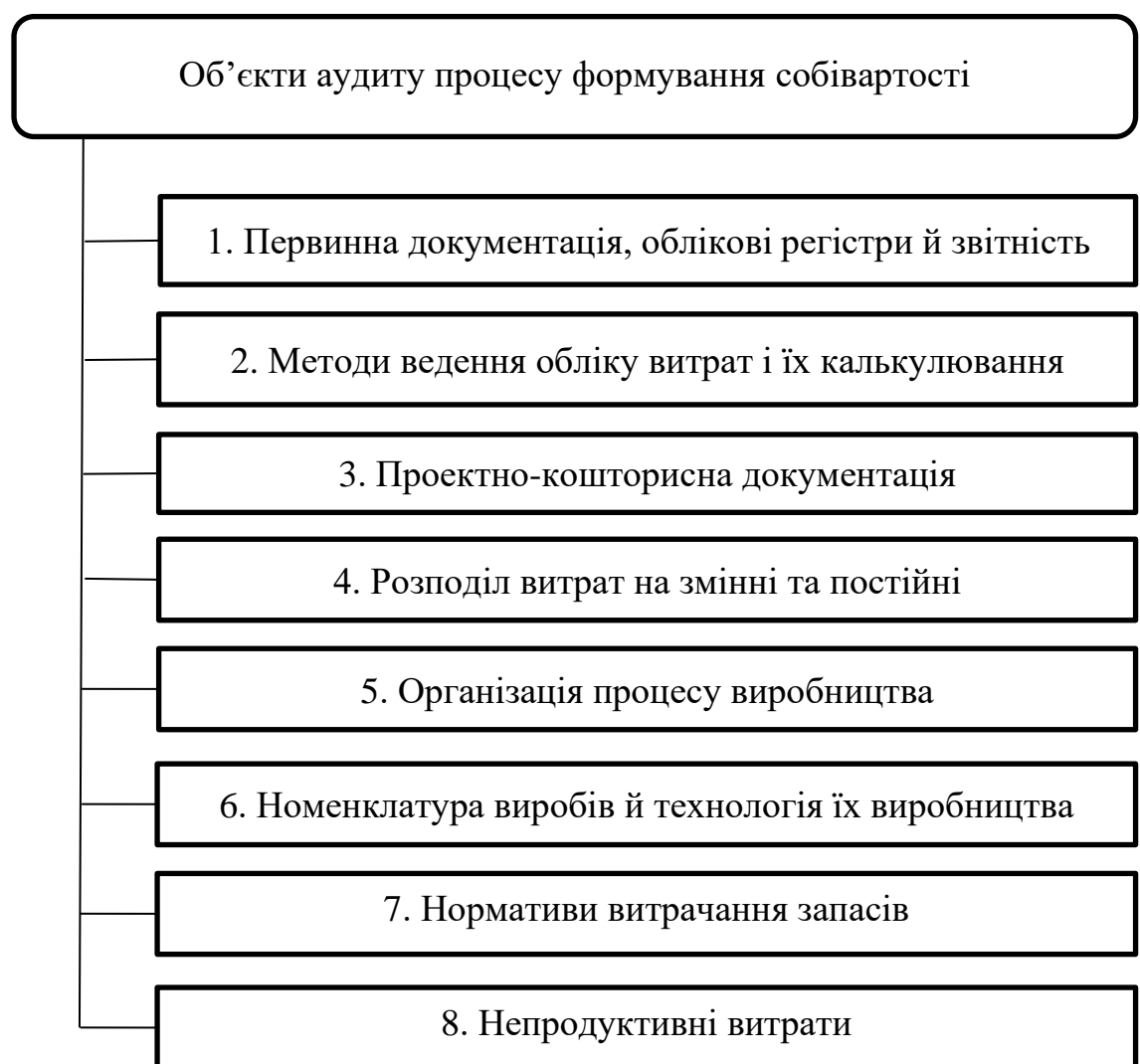

Рис. 3.1. Ключові об'єкти аудиту процесу формування собівартості продукції

Узагальнюючи визначені об'єкти аудиту, слід підкреслити, що вони виокремлені на основі запитів внутрішніх і зовнішніх користувачів

інформації. Перевірка охоплює всю облікову документацію, яка відображає відповідні витрати, зокрема первинні документи, облікові регістри, звітні відомості, облікову політику, проектно-кошторисну документацію та норми витрачання запасів. Хоча калькуляція не належить до первинних документів, вона відіграє ключову роль у формуванні собівартості і тому є важливим об'єктом аудиту.

Відповідно до наведеної схеми перевірки, важливо визначити етапи дослідження та сформувавши основний план дій для вивчення процесу формування собівартості продукції.

Дослідження показало, що аудиторська діяльність складається з трьох ключових етапів:

- підготовчий етап, який включає ознайомлення з функціонуванням компанії;
- проведення аудиту, що передбачає виконання аудиторських заходів;
- завершальний етап, під час якого готується звіт, в якому аудитор висловлює свою об'єктивну думку.

На початковому етапі планування аудиту собівартості продукції здійснюється детальне ознайомлення з досліджуваною бізнес-структурою, її технологічними та організаційними характеристиками, галузевими особливостями, економічною результативністю та ринковою позицією. Цей аналіз необхідний для визначення ключових областей дослідження. Аудитор проводить серію тестувань систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, щоб виявити найвразливіші місця у процесі формування собівартості продукції та обрати оптимальну методику перевірки.

Крім цього, здійснюється оцінка аудиторського ризику. Щоб сформувавши обґрунтований висновок, аудитор повинен переконатися в достовірності облікової інформації та інших наданих інформаційних ресурсів. Під час аналізу фінансової звітності, а також зведених і первинних документів, існує ризик, що отримані дані можуть бути навмисно або

випадково викривленими. Це суттєво впливає на прийняття рішень як управлінським апаратом, так і аудитором. Тому перед аудитором стоїть завдання мінімізувати аудиторський ризик.

На другому етапі здійснюється безпосередня перевірка через аудиторські процедури. У цей період відбувається оцінка відповідності витрат на продукцію, товари чи послуги чинним законодавчим вимогам щодо їх визнання, обліку та калькуляції. На цьому етапі виявляються непродуктивні витрати, визначаються загальні витрати та можливі шляхи їх мінімізації. Це підкреслює критичну важливість аудиторської перевірки на всіх етапах руху матеріальних ресурсів.

На завершальному етапі аудиту узагальнюється фінансова та нефінансова інформація про формування собівартості продукції, товарів або послуг. Завданням аудиторського звіту є забезпечення впевненості користувачам щодо відповідності фінансових даних стандартам і вимогам.

Аудиторські процедури формування собівартості включають документальну перевірку, фактичну перевірку, спостереження, тестування, зустрічну перевірку, опитування та узагальнення.

При аудиті особлива увага приділяється калькулюванню собівартості, перевіряється доцільність методу та його відповідність обліковій політиці бізнесу. Важливою особливістю є розрізнення між рахунком 23 «Виробництво» і розділом III «Елементи операційних витрат» Звіту про фінансові результати.

Користувачі часто цікавляться процесом формування собівартості продукції, робіт або послуг. Вони висувають ряд питань, щоб переконатися у правильності первинних документів обліку витрат, законності проведених операцій, правильності відображення і формування облікової інформації про незавершене виробництво та інші аспекти, які впливають на визначення собівартості. Вони також перевіряють відповідність облікових операцій обліковій політиці, дотримання принципів відповідності витрат, правильність

планів майбутніх витрат, витрат на знецінення, псування, брак, нестачі запасів, нарахування амортизації, результатів інвентаризації та її своєчасність, правильність розподілу загально виробничих витрат та інші аспекти, що стосуються процесу формування собівартості.

У ході дослідження були виокремлені ключові об'єкти аудиту вартості та собівартості, включаючи первинні документи, бухгалтерські записи, фінансові звіти, методи розрахунку витрат, проектно-бюджетні документи, розподіл витрат, виробничі втрати, організацію виробництва, непродуктивні витрати та інші.

Застосування моделювання процесу аудиту витрат та формування собівартості дозволяє покращити методикау аудиту та забезпечити його ефективність. З практичної точки зору, перевірка витрат та собівартості спрямована на перевірку достовірності їх відображення в бухгалтерському обліку, обґрунтування механізмів формування собівартості для покращення управління економікою та зниження витрат підприємства.

Враховуючи постійне оновлення законодавства, методологія аудиту витрат та собівартості продукції повинна неперервно вдосконалюватися. Структурований процес аудиту служить засобом підвищення ефективності аудиторської діяльності та покращення якості аудиторського звіту.

3.2. Аналіз структури та динаміки витрат виробництва пластмасових виробів

Витрати виникають під час формування та використання ресурсів для досягнення певних цілей. Виробничі витрати є ключовими елементами діяльності підприємства. Аналіз виробничих витрат є надзвичайно важливим, оскільки дозволяє виявити резерви для підвищення економічних вигод від виробництва продукції при одночасному зниженні її собівартості. Це включає ідентифікацію факторів, що впливають на витрати, та пошук шляхів їх оптимізації.

Для отримання доходів підприємство несе певні витрати, величина яких має прямий вплив на фінансовий результат. Витрати часто вважаються більш релевантними, ніж отримані доходи, оскільки їх можна коригувати відповідно до попередніх показників. Успіх аналітичної роботи значною мірою залежить від ретельної організації процесу.

На підприємстві аналітична діяльність може бути організована наступним чином:

- створення організаційного центру аналітичної роботи або групи економічного аналізу при планово-економічному відділі;
- формування окремого відділу економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства;
- призначення начальника планово-економічного відділу відповідальним за аналітичну роботу;
- делегування обов'язків з аналізу головному бухгалтеру.

У ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» економічний аналіз проводить головний бухгалтер за внутрішнім сумісництвом. Така організація аналізу має свої переваги та недоліки. До переваг цього підходу належать:

- глибоке знання фінансового стану підприємства бухгалтером;
- його мотивованість у підвищенні економічних вигод у майбутньому;
- зменшення витрат на оплату праці через відсутність окремої посади та інші.

Недоліки такого підходу включають:

- обмежений час на проведення додаткового аналізу;
- можливе нехтування аналізом через основну зайнятість бухгалтерськими обов'язками;
- недостатній рівень компетентності у проведенні економічного аналізу та інші.

Метою проведення економічного аналізу є виявлення шляхів підвищення виробничої ефективності шляхом дослідження передових наукових досягнень, ринкової структури, а також детального аналізу попиту та пропозиції на продукцію підприємства.

Завдання економічного аналізу витрат на виробництво включають:

- аналіз складу і структури понесених витрат;
- проведення факторного аналізу змін у витратах;
- виявлення можливостей для зменшення виробничих витрат;
- контроль за ефективністю управління витратами.

Для проведення аналізу у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» бухгалтер та аналітик, що працює за внутрішнім сумісництвом, використовують такі джерела: бізнес-план підприємства, форму №2 фінансової звітності «Звіт про фінансові результати» (див. Додаток А) та дані аналітичного бухгалтерського обліку за рахунками 9-го класу.

Під час аналізу понесених витрат підприємства бухгалтер-аналітик досліджує їх у динаміці та за структурою. Ретельне вивчення динаміки витрат дозволяє розкрити їхню змінність та тенденції протягом років (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Аналіз динаміки витрат виробництва у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» за 2022-2023 рр.

Елементи витрат	Величина, тис. грн.		Відхилення (+/-)	Відхилення (%)
	2022 р.	2023 р.		
Матеріальні витрати	3404	4283	+879	125,8
Витрати на оплату праці	2397	2476	+79	103,3
Відрахування на соціальні заходи	539	566	+27	105,0
Амортизація	61	78	+17	127,9
Інші витрати	832	1530	+698	183,9
Всього витрат	7233	8933	+1700	123,5

Таблиця 3.1 відображає динаміку виробничих витрат ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» протягом 2022-2023 років. Аналіз цих даних дозволяє простежити зміни витрат у часі та визначити їхні темпи росту або зниження.

Згідно з розрахунками звітних даних, у 2023 році спостерігалось збільшення виробничих витрат у порівнянні з 2022 роком. На перший погляд, таке зростання може свідчити про негативні тенденції в роботі підприємства. Однак, важливо враховувати й інші фактори, які могли вплинути на динаміку витрат. Зокрема, в 2023 році на фабриці відбулося значне зростання обсягів виробництва та збільшення замовлень на пластмасові вироби з боку клієнтів. Це й стало основною причиною збільшення витрат. Підтвердженням цього твердження слугує інформація про те, що в 2023 році на підприємстві значно зросли партії замовлень на вироби з пластмаси, особливо в частині ізоляційних матеріалів електромонтажного призначення. Зростання попиту на цю продукцію й призвело до збільшення витрат на сировину, енергоносії та інші статті витрат.

Більш наочне відображення змін витрат у динаміці представлено на рис. 3.2.

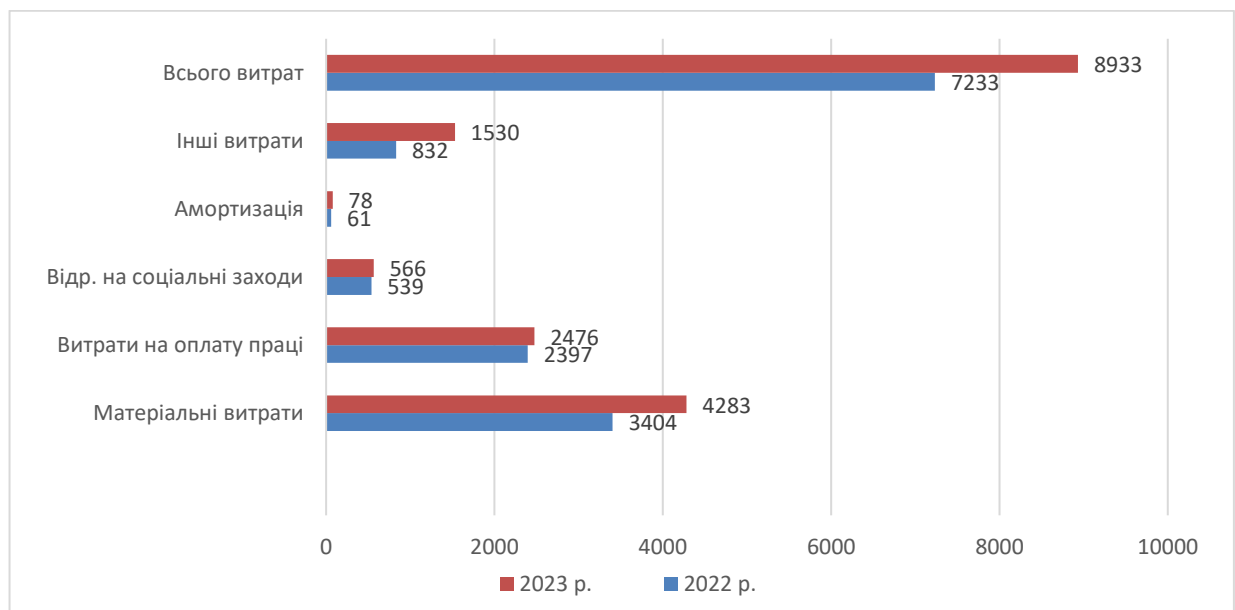

Рис. 3.2. Наочне відображення зміни витрат у динаміці у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» за 2022-2023 рр.

З вищезазначеної діаграми видно, що витрати зазнали змін у період 2022-2023 років.

Наступним кроком буде аналіз витрат на виробництво на фабриці за їхньою структурою, що базується на даних, представлених у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз структури витрат у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» за 2022-2023 рр.

Елементи витрат	Величина, тис. грн.		Питома вага, %		Відхилення (+/-)
	2022	2023	2022	2023	
Матеріальні витрати	3404	4283	47,1	47,9	+0,9
Витрати на оплату праці	2397	2476	33,1	27,7	-5,4
Відрахування на соціальні заходи	539	566	7,5	6,3	-1,1
Амортизація	61	78	0,8	0,9	+0,0
Інші витрати	832	1530	11,5	17,1	+5,6
Всього витрат	7233	8933	100	100	–

У порівнянні з 2022 роком, у 2023 році на підприємстві зменшилась частка витрат на оплату праці та відрахувань на соціальні заходи у структурі всіх витрат. Це може вказувати на можливе зменшення чисельності працівників на фабриці та, відповідно, зменшення фонду оплати праці. Одночасно з цим, помітно збільшилися інші витрати, що є негативним сигналом для керівництва підприємства. Ця ситуація потребує детального аналізу для визначення причин цих змін, оскільки у складі таких витрат часто можуть бути резерви для зниження собівартості готової продукції (робіт, послуг).

Для кращого уявлення про зміну структури витрат на досліджуваній фабриці були побудовані діаграми, представлені на рисунках 3.3 та 3.4.

Рис. 3.3. Структура витрат виробництва пластмасових виробів у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» у 2022 році

З даного рисунка чітко видно у відсотках структуру виробничих витрат, як і на всіх виробничих підприємствах найбільший відсоток становлять матеріальні витрати.

Рис. 3.4. Структура витрат виробництва пластмасових виробів у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» у 2023 році

Після аналізу витрат у виробництві стає очевидним, що вони зростають щороку. Це обумовлено різними факторами, такими як зміна цін на матеріали, підвищення заробітної плати і інші витрати, пов'язані з виробництвом. Проте можливі варіанти зменшення окремих витрат. Наприклад, проведення досліджень ринку та вибір постачальників з більш конкурентоспроможними цінами, що сприяє зниженню витрат на виробництво.

3.3. Оцінка собівартості окремих виробів та шляхи підвищення їх рентабельності

Важливим аспектом загальної собівартості продукції є аналіз собівартості її окремих видів. Для цього використовують планові та фактичні калькуляції. Об'єктами калькулювання можуть бути як продукція, так і роботи чи послуги. Проте основний об'єкт калькулювання – це готові вироби, що постачаються за межі підприємства.

У ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» при проведенні аналізу визначають ступінь виконання плану за собівартістю окремих видів продукції. Вивчають відхилення за статтями калькуляції від планових або базових показників і визначають причини, що призвели до значних відхилень за найважливішими статтями калькуляції.

Якщо підприємство тривалий час займається виробництвом певного виду продукції, важливо вивчати динаміку зміни показників її собівартості протягом цього періоду. Зазвичай вважається, що собівартість має тенденцію до зниження, але це не завжди так. Іноді з підвищенням якості продукції зростає і її собівартість.

Основна мета аналізу собівартості окремого виробу полягає в оцінці його собівартості, порівнянні з плановими показниками, даними попередніх років, а також у виявленні можливих резервів для її зниження.

При здійсненні цього аналізу підприємство ставить перед собою такі завдання:

- аналіз змін собівартості продукції з плином часу;
- визначення впливу різних факторів на зміну собівартості продукції;
- аналіз та оцінка рівня рентабельності виробництва конкретного виробу;
- виявлення можливостей для зниження собівартості продукції та інші.

Для проведення такого аналізу використовуються наступні джерела:

- бізнес-план підприємства;
- планові калькуляції;
- дані аналітичного обліку (рахунки 20, 23, 26, а також рахунки класів 7 і 9);
- фінансова звітність підприємства та інші.

Давайте розглянемо й проаналізуємо загальну собівартість пластмасового виробу на прикладі ізоляційного затискача ІЗП 4x10-25 мм. Розрахунок здійснюватимемо для кількості 1 000 штук. У 2022 році підприємство встановило націнку на цей виріб на рівні 40 % від собівартості, а в 2023 році ця націнка знизилась до 37 %.

У таблиці 3.3 наведені дані щодо витрат на виробництво цього виду виробів з пластмаси за різними статтями.

Таблиця 3.3

Калькулювання собівартості 1 тис. шт. ізоляційного затискача
ІЗП 4x10-25 мм у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»
за 2022-2023 рр.

№	Статті калькуляції	Суми витрат, грн.		Відхилення	
		2022 р.	2023 р.	+/-	%
1	Сировина і матеріали	9976	11287	1311	113,1
2	Оплата праці	6819	7709	890	113,1
3	ССВ	1500	1696	196	113,1
4	Амортизація	309	289	-20	93,5
5	ТЗВ	143	290	147	202,8
6	Послуги допоміжного	388	429	41	110,6

	виробництва				
7	Послуги сторонніх організацій	174	148	-26	85,1
8	Інші витрати	134	576	442	429,9
9	Собівартість виробництва	19443	22 424	2981	115,3
10	Відпускна ціна	27220,20	30720,88	3 500,68	112,9

Проведені розрахунки свідчать, що собівартість продукції зросла внаслідок підвищення всіх витрат, за винятком амортизаційних відрахувань і витрат на послуги сторонніх організацій. Слід зазначити, що ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» у 2023 році скоротила витрати на послуги сторонніх організацій завдяки використанню власних допоміжних виробничих потужностей. Враховуючи зменшення відсотка націнки, відпускна ціна продукції підвищилася через зростання собівартості.

Рентабельність є одним з ключових індикаторів ефективності діяльності підприємства. Це відносний показник, який демонструє рівень прибутковості від діяльності компанії або її окремих елементів. Рентабельність підприємства показує співвідношення між доходом і використаними ресурсами. Цей показник дозволяє оцінити економічну ефективність діяльності компанії та проаналізувати оптимальність інших її аспектів.

Аналізуючи рентабельність, можна визначити ефективність інвестицій у підприємство та доцільність використання ресурсів. Це допомагає оцінити, наскільки раціонально підприємство використовує свої кошти та чи варто вкладати в нього додаткові інвестиції.

Показники рентабельності можна класифікувати на три основні групи:

1. Рентабельність витрат підприємства. До цієї категорії належать показники рентабельності діяльності, рентабельності виробленої продукції та інші подібні індикатори.

2. Рентабельність реалізації. Цей показник охоплює аналіз продажу готової продукції.

3. Рентабельність власних ресурсів підприємства. Сюди відноситься аналіз власного капіталу, рентабельності активів та основних засобів підприємства.

До ключових показників рентабельності продукції можна віднести:

– рентабельність конкретного виду продукції – обчислюється як співвідношення прибутку від реалізації цього виду продукції до його собівартості;

– рентабельність реалізованої продукції – визначається як відношення валового (або чистого) прибутку до виручки від продажу продукції;

– рентабельність виробництва – розраховується як відношення валового (або чистого) прибутку до вартості основних засобів та матеріальних оборотних коштів.

Ці показники дозволяють оцінити ефективність виробництва та реалізації продукції, а також визначити прибутковість підприємства в цілому.

Зазвичай, показники рентабельності служать для оцінки ефективності діяльності компанії або її окремих підрозділів. Крім того, вони важливі для аналізу цінової політики на готову продукцію та оцінки конкурентоспроможності у відповідних галузях. Також рентабельність використовується для оптимізації вибору асортименту та структури виробництва продукції.

Основними завданнями аналізу рентабельності готової продукції є:

- оцінювання ступеня виконання прогнозованих обсягів виробництва;
- визначення факторів, що впливають на зміну виробничих показників;
- порівняння реальних результатів з плановими показниками;
- проведення аналізу для виявлення можливостей підвищення рентабельності виробництва;
- розробка заходів для впровадження виявлених резервів.

Існує ряд чинників, які мають важливе значення для зміни рентабельності готової продукції. Наприклад, одним із таких факторів є

вплив відпускних цін на сировину, що закуповується від постачальників. Зміна цін на сировину може привести до зміни собівартості виробництва, що в свою чергу впливає на рентабельність кінцевого продукту. Крім того, рентабельність може змінюватися внаслідок змін у структурі та асортименті продукції.

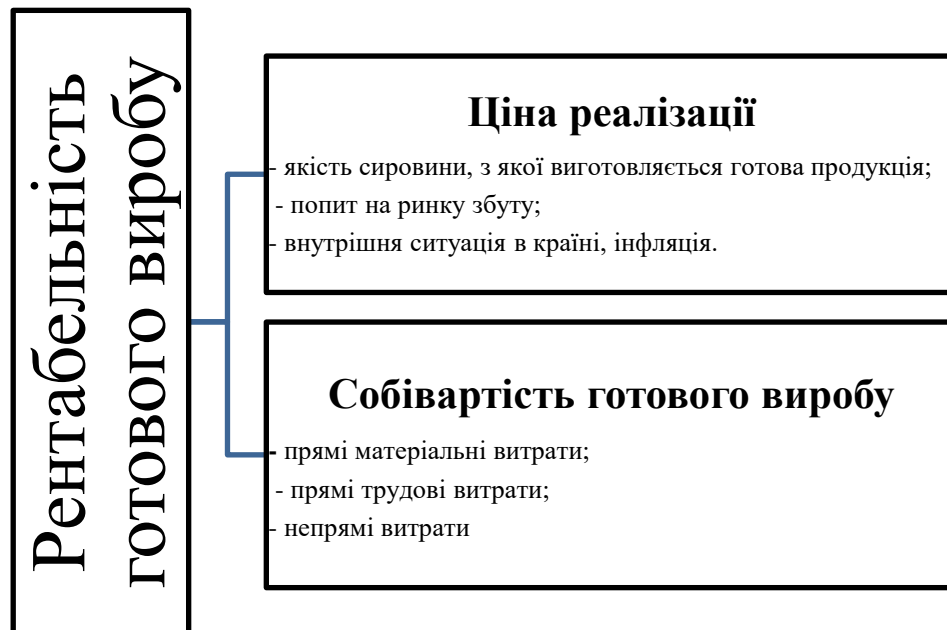

Рис. 3.5. Фактори, які впливають на зміну рентабельності готової продукції

Давайте розглянемо та проаналізуємо ефективність виготовлення конкретного продукту за допомогою формули рентабельності:

$$P = \frac{Ц - С}{С} * 100\% ,$$

де, P – рентабельність виробництва окремого виду продукції;

Ц – відпускна ціна одиниці виробу;

С – собівартість одиниці виробу.

Проведемо розрахунки рентабельності у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Розрахунок рентабельності 1 тис. шт. ізоляційного затискача
ІЗП 4x10-25 мм у ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів»
за 2022-2023 рр.

№	Показники	2022 р.	2023 р.	Відхилення, +/-
1	Відпускна ціна виробу, грн.	27 220,20	30 720,88	3 500,68
2	Собівартість виробу, грн.	19 443,00	22 424,00	2 981,00
3	Рентабельність виробу, %	40,0%	37,0%	-3 %

$$P_{2022} = \frac{(27220,20 - 19443,00)}{19443,00} * 100\% = 40\%;$$

$$P_{2023} = \frac{(30720,88 - 22424,00)}{22424,00} * 100\% = 37\%.$$

Отже, зниження рівня рентабельності на 3 відсотки є несприятливим для ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів». Давайте розглянемо чинники, що призвели до цього зниження, використовуючи метод абсолютних різниць.

Перш за все, треба визначити, які конкретно фактори вплинули на цю ситуацію. Можливо, збільшення витрат на сировину або енергію, підвищення витрат на оплату праці, або можливо, зниження цін на реалізовану продукцію. Потім проведемо аналіз абсолютних різниць, порівнюючи значення цих факторів до попередніх періодів. Такий підхід дозволить нам точно визначити, які саме чинники призвели до зменшення рентабельності і виявити можливі шляхи для виправлення цієї ситуації.

Рентабельність зменшилась під впливом таких факторів:

– збільшення відпускної ціни: $\Delta P = \left(\frac{C_{2023} - C_{2022}}{C_{2022}} - \frac{C_{2022} - C_{2022}}{C_{2022}} \right) * 100\%$;

$$\Delta P = \frac{30720,88 - 22424}{19443} * 100\% - \frac{27220,20 - 19443}{19443} * 100\% = 42,67\% -$$

40,00% = 2,67%.

$$- \text{ збільшення собівартості: } \Delta P = \left(\frac{C_{2023} - C_{2022}}{C_{2023}} - \frac{C_{2023} - C_{2022}}{C_{2022}} \right) * 100\%;$$

$$\Delta P = \frac{30720,88 - 22424}{22424} * 100\% - \frac{30720,88 - 22424}{19443} * 100\% = 37\% -$$

42,67% = -5,67%.

Аналізуючи фактори, ми виявили, що рентабельність виробництва пластикових виробів зменшилась. Щоб підвищити її, необхідно зважитися на декілька можливих шляхів. По-перше, зниження собівартості виробу. Це може бути досягнуто шляхом зміни постачальників сировини та матеріалів, оптимізації загальновиробничих витрат або впровадження інших методів економії. Крім того, варто розглянути можливість підвищення вартості продукції, або залишення її на рівні попередніх показників, що були у 2022 році.

Графічне представлення змін собівартості та ціни 1 тис. шт. ізоляційного затискача ІЗП 4x10-25 мм відображено на рисунку 3.5 для порівняння між 2022 та 2023 роками.

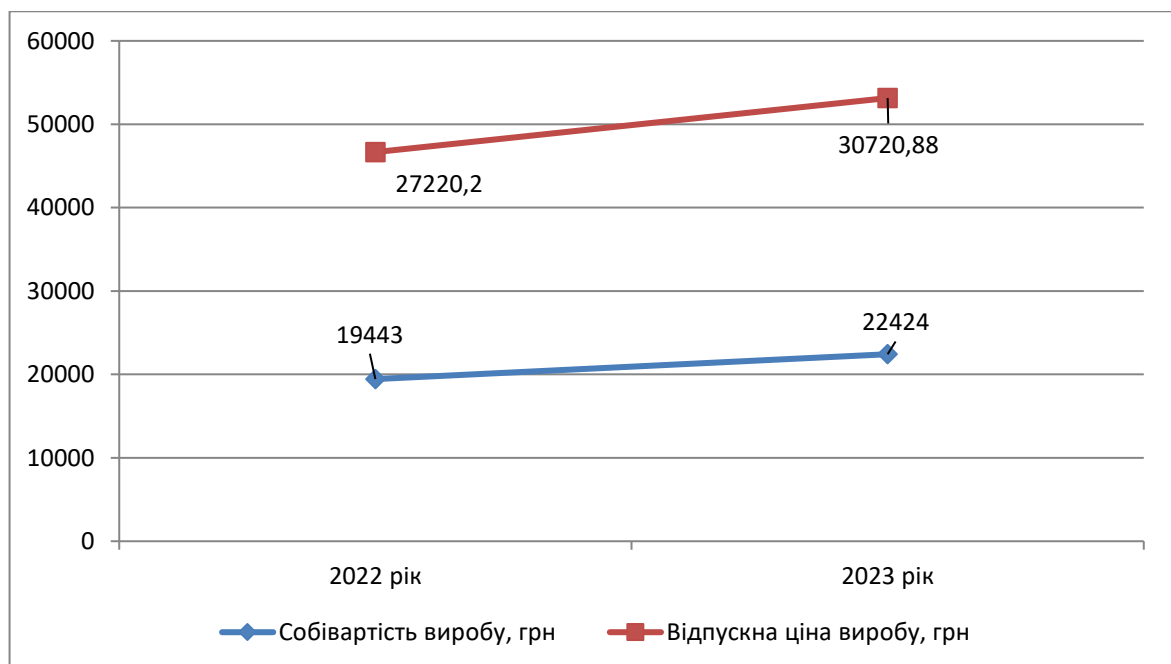

Рис. 3.5. Зміна собівартості та відпускної ціни 1 тис. шт. ізоляційного затискача ІЗП 4x10-25 мм за 2022-2023 рр.

Цей малюнок дозволяє візуально оцінити, як збільшення відпускної ціни та собівартості впливає на результативність підприємства. Після проведення всіх необхідних обчислень можна прийти до висновку, що зниження націнки мало негативний вплив, інакше рентабельність була б у кращому стані.

В цілому, щоб підвищити рентабельність продукції на фабриці пластмасових виробів можна розглянути наступні шляхи:

- оптимізація виробничих процесів. Тут необхідно аналізувати кожен етап виробництва для виявлення можливостей оптимізації процесів та зменшення витрат, таких як зменшення відходів сировини, підвищення продуктивності обладнання та оптимізація робочої сили;

- впровадження новітніх технологій. Використання передових технологій у виробництві може знизити витрати на енергію, збільшити продуктивність та покращити якість продукції;

- диверсифікація продукції. Варто розглянути можливість розширення асортименту продукції для привертання нових клієнтів та збільшення прибутковості;

- покращення якості продукції. Якість продукції є ключовим фактором у залученні та утриманні клієнтів. Інвестування у покращення процесів контролю якості допоможе знизити кількість браку та підвищити задоволеність клієнтів;

- ефективне управління запасами. Пропонується оптимізувати рівень запасів сировини та готової продукції, щоб уникнути перенасичення або нестачі, що може призвести до зайвих витрат;

- збільшення ефективності маркетингу та продажів. Варто розвивати стратегії маркетингу та продажів, спрямовані на залучення нових клієнтів, збереження існуючих та збільшення обсягів продажів;

- вдосконалення управління витратами. Пропонується аналізувати всі витрати підприємства та шукати можливості для їх оптимізації і зменшення.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах ринкової конкуренції, яка посилюється як у світі, так і в Україні, підприємцям доводиться пристосовуватися до непередбачуваних змін. Постійна динаміка ринкових умов вимагає постійного аналізу власної діяльності та пошуку нових шляхів для збільшення прибутку і розширення можливостей. Ефективне управління потребує оперативної реакції на зміни як на мікро-, так і на макрорівнях, що особливо актуально в сучасному періоді. Ситуація, яка склалася, змушує керівників будь-якого підприємства виживати на ринку, але це повинно бути не кінцевою метою, а лише спільним викликом до пошуку нових стратегій і можливостей для розвитку.

Основна мета діяльності бізнесу – не лише уникнення ліквідації підприємства, а й створення сильної конкуренції на ринку та досягнення високого рівня прибутку. У сучасних умовах ринкових змін це завдання складне, і потребує правильної стратегії бізнесу. Наш підхід базується на чіткому контролі над усіма господарськими процесами, щоб забезпечити успішну діяльність підприємства в умовах конкурентного середовища.

Отримання бажаного рівня прибутку відповідає нашому усвідомленню про безліч факторів, які можуть впливати на його досягнення, незалежно від того, чи є цей вплив позитивним чи негативним. Систематичний аналіз та прогнозування на основі ключових показників діяльності дозволяє нам управляти цими факторами та досягати очікуваних результатів. Два основних елементи, які зазвичай визначають успішність, це ціна продукції або послуги та витрати, пов'язані з їх виготовленням, створенням, наданням або виконанням.

Правильно відзначено, що одним із способів підвищення прибутків є зменшення витрат. У контексті жорсткої конкуренції на ринку, підвищення цін може призвести до втрати клієнтів та негативно вплинути на прибуток. Тому пошуки шляхів зниження витрат є актуальною стратегією для будь-

якого підприємства. Такий підхід дозволяє зберегти конкурентоспроможність та збільшити маржинальність без ризику втрати покупців.

Ефективне управління витратами є ключовим аспектом успішного функціонування підприємства і вимагає вирішення численних завдань. Серед них – чітке визначення витрат, що безпосередньо пов'язані з виробництвом, зменшення загальновиробничих витрат та пошук шляхів зниження собівартості. Щодо обліку витрат виробництва, це передбачає розв'язання таких ключових питань:

- ідентифікація всіх витрат, які включаються до собівартості продукції або послуг;
- облік витрат на виробництво з урахуванням безперервності діяльності підприємства;
- калькулювання собівартості виготовлення продукції, виконаних робіт або послуг.

Управління витратами на підприємстві визначається через різні рівні регулювання: на державному, галузевому, регіональному та внутрішньогосподарському рівнях. Для забезпечення ефективності цього процесу встановлюються нормативні акти, такі як кодекси, закони, положення та інструкції. Це сприяє контролю та регулюванню господарської діяльності підприємств, створюючи необхідні умови для функціонування в умовах ринкової економіки. Один із ключових аспектів успішної діяльності підприємства полягає у ретельному аналізі витрат на кожному етапі його функціонування.

Дослідження, що виноситься на розгляд, ґрунтується на діяльності ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів», яка продовжує свою діяльність і на сьогоднішній день. Ця компанія спеціалізується на виготовленні пластмасових виробів для щоденного використання.

У першому розділі даної дипломної роботи було здійснено аналіз теоретичних концепцій витрат та їх значення в сучасній бізнес-діяльності.

Досліджено різні визначення витрат, які запропонували вчені економісти та бухгалтери. Також проаналізовано етапи формування концепцій витрат та подано порівняльний аналіз різних підходів до класифікації витрат у додатку.

У цьому ж розділі було проведено дослідження класифікації витрат, яке охопило різні підходи вітчизняних та зарубіжних науковців. Виявлено різноманітні класифікації та їх особливості, а також розглянуто велику кількість різноманітних класифікацій. Запропонована нами класифікація витрат обґрунтована для прийняття управлінських рішень, де також надано повну характеристику та деталізацію витрат у додатку.

Також було розглянуте нормативно-правове регулювання обліку витрат. В ході дослідження були виявлені всі проблеми та недоліки цього регулювання. Згодом був сформований перелік існуючої законодавчої бази України, ураховуючи міжнародні, національні, регіональні, галузеві та внутрішньогосподарські аспекти.

Другий розділ містить докладне розглядання організаційних та методичних аспектів ведення обліку витрат та калькулювання собівартості продукції на фабриці пластмасових виробів. Автор розглядає основні особливості організації обліку витрат на цьому підприємстві, а також вивчає структуру та віднесення витрат на собівартість. Велика увага приділяється аналізу аналітичного обліку та інших важливих аспектів управління витратами. На конкретному прикладі діяльності ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» досліджуються та проаналізуються різні аспекти організації обліку витрат, що дозволяє отримати глибше розуміння функціонування цього виробничого підприємства.

У другому запитанні розглянуто методи обліку витрат виробництва пластмасових виробів, зокрема, порядок віднесення витрат за рахунками бухгалтерського обліку та формування ціни продукції. Також досліджено етапи розподілу загальновиробничих витрат на підприємстві. Розглянуті методичні особливості синтетичного та аналітичного обліку витрат. У

третьому запитанні наведено особливості калькулювання собівартості продукції з пластмаси та рекомендовані методи калькулювання. Описано процес калькулювання собівартості послуг та вказані необхідні документи для його проведення.

Третій розділ дипломної роботи сконцентрований на аудиті витрат виробництва та аналізі собівартості пластмасової продукції на обраному підприємстві. Для цього було створено комплекс показників, які використовуються для обліку витрат та розрахунку собівартості пластмасових виробів. Також було проведено різні види аналізу для визначення рентабельності конкретних типів продукції, динаміки витрат та їх структури. У першому питанні аналізу було ретельно вивчено склад, структуру та динаміку витрат, пов'язаних із формуванням собівартості виробів з пластмаси протягом 2022-2023 років. Було визначено, які складові входять у загальну собівартість продукції та як вони формуються в часовому аспекті.

Під час аналізу рентабельності конкретного виду продукції в ПАТ «Підволочиська фабрика пластмасових виробів» були виявлені зміни, а також виявлено резерви для підвищення цієї показника. Результати дослідження дозволили запропонувати шляхи для підвищення рентабельності пластмасових виробів на цьому виробничому підприємстві.

Загальний висновок з даної дипломної роботи вказує на те, що облік витрат та аналіз собівартості продукції підприємства підтверджує потребу у постійному моніторингу всіх економічних процесів. Такий підхід є ключовим для забезпечення нормальної фінансово-господарської стійкості та успішного функціонування підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аудит в умовах сталого розвитку: сучасні виклики та перспективи : колективна монографія / за заг. ред. проф. О.А. Петрик. Київ: КНЕУ, 2021. 231 с.
2. Аудит. Практикум : навч. посіб. / С.А. Бурлан, Н.В. Каткова, О.С. Циганова, І.С. Мурашко ; за заг. ред. С.А. Бурлан. Миколаїв : НУК, 2021. 264 с.
3. Бержанір І.А. Організація і методика аудиту : навч. посіб. для закладів вищої освіти. Умань : ВПЦ «Візаві», 2022. 326 с.
4. Брадул О.М., Шепелюк В.А. Управлінський облік : навчально-практичний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Кондор, 2017. 352 с.
5. Бутинець Ф.Ф., Герасимович А.М., Кірейцев Г.Г. та ін. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2010. 756 с.
6. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В., Канурна З.Ф., Малюга Н.М., Чижевська Л.В. Бухгалтерський управлінський облік : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2010. 392 с.
7. Василюк М.М., Гнатюк Т.М., Шкроміда В.В., Мельник Н.Б. Організація обліку : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2013. 330 с.
8. Вергун А.І., Косташ Т.В., Ковальчук Т.М., Проданчук М.А., Никифорак І.І. Облік, аналіз, аудит і оподаткування: навч.-метод. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2020. 520 с.
9. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2021. 534 с.
10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>
11. Грушко В.І., Брадул О.М., Шепелюк В.А., Ільїна С.Б, Юнацький М.О., Хорошенюк А.П., Брадул Т.В. Аудит: підручник. К.: Ліра-К, 2021. 324 с.

12. Гуцаленко Л.В. Управлінський облік : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 371 с.
13. Гуцаленко Л.В. Управлінський облік: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 371 с.
14. Задорожний З.-М.В., Омецінська І.Я., Богуцька Л.Т. Управлінський облік : приклади, задачі, тести: навч. посіб. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 211 с.
15. Задорожний З.-М.В., Омецінська І.Я., Богуцька Л.Т. Управлінський облік: приклади, задачі, тести : навч. посіб. Тернопіль : ВПЦ «Університетська думка», 2020. 211 с.
16. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. № 2258-VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
18. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV. Сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
19. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» № від 26.01.1993 № 2939-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-12>
20. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. за № 291 URL: www.rada.gov.ua
21. Ковальчук Т.М., Никифорок І.І. Облік і аудит: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 316 с.
22. Ковальчук Т.М., Никифорок І.І. Облік і аудит: практикум. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 148 с.

23. Лабунська С.В., Безкоровайна Л.В. Управлінський облік : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2016. 351 с.
24. Лень В.С. Фінансовий облік : навчальний облік. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 608 с.
25. Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Київ : Видво «Центр навчальної літератури», 2010. 528 с.
26. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості; затв. наказом М-ва промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2007. 305 с.
27. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. Наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433 із змінами та доповненнями. Сайт Верховної ради України. URL : <http://www.minfin.gov.ua>
28. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635. URL: <http://search.ligazakon.ua>
29. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності), видання 2021 року. URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482
30. Нападовська Л.В. Управлінський облік: підруч. для вузів. Київ: КНЕУ, 2010. 648 с.
31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Податкові різниці». Сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати». Сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 2 «Консолідована фінансова звітність». Сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 29 «Фінансова звітність за сегментами». Сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
36. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин». Сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
37. Огійчук М.Ф., Новіков І.Т., Рагуліна І.І. Аудит : організація і методика : навчальний посібник. К. : Алерта, 2010. 584 с.
38. Охотнік С.І., Свічка Н.М. Управлінський облік : навчальний курс : від теорії до практики. Дніпро : Акцент ПП, 2023. 511 с.
39. Партин Г.О. Управлінський облік : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2023. 617 с.
40. Плаксієнко В.Я., Верига Ю.А., Кулик В.А., Карпенко Є.А. Облік, оподаткування та аудит: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2019.
41. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291, із змінами та доповненнями. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
42. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI (із змінами та доповненнями). Сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>
43. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Мінфіну України № 88 від 24. 05. 1995 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

44. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Наказ Міністерства фінансів України 02.09.2014 р. № 879. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.
45. Пушкар М.С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2011. 628 с.
46. Рязанова Н.О. Аудит : навчально-методичний посібник. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 234 с.
47. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. К. : Кондор, 2011. 274 с.
48. Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник. К. : КНЕУ, 2012. 411 с.
49. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік : навч. посіб. К. : Знання, 2012. 647 с.
50. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 5-те вид. допов. і перероб. К. : Алерта, 2013. 982 с.
51. Хом'як Р.Л., Лемішовський В.І. Бухгалтерський облік та оподаткування : навчальний посібник. Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. 1220 с.
52. Черниш С.С. Економічний аналіз : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2010. 312 с.
53. Шевців Л.Ю. Управлінський облік: навчальний посібник. Львів: Растр-7. 2022. 640 с.
54. Шкроміда В.В., Василюк М.М., Гнатюк Т.М. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2016. 219 с. ISBN 978-966-2343-25-0
55. Шкроміда В.В., Шкроміда Н.Я., Гнатюк Т.М. Модифікація документування у контексті цифровізації бухгалтерського обліку. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий журнал*. Івано-Франківськ, 2023. Вип. 19. Т. 2. С. 69-78. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.2.19.69-78>

Додаток А

Підприємство **ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПІДВОЛОЧИСЬКА ФАБРИКА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ** Дата (рік, місяць, число) 2024 01 01
 за СДРТОУ 60310261

Територія **ТЕРНОПІЛЬСЬКА** за КАТОРТГ 1 UA01940330010048866

Організаційно-правова форма господарювання **Акціонерне товариство** за КОПФГ 230

Вид економічної діяльності **Виробництво інших виробів із пластмас** за КВЕД 22.29

Середня кількість працівників 3 18

Адреса, телефон вулиця Д.ГАЛІЦЬКОГО, буд. 77, Тернопільський, ТЕРНОПІЛЬСЬКА обл., 47806, Україна 0985948025

Однієї валюти: грн. при без дієвого знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники цього заводується в гривнях з копійками)

Складено (зробити записачу "V" у відповідній клітинці):
 за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
 на 31 грудня 2023 р.

Форми №1 Кал та ДКУД 1801901

А К Т И В	Код радян	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1003	-	-
Основні засоби	1010	785	737
первісна вартість	1011	4 175	4 225
знос	1012	3 390	3 488
Інвестиційна виручність	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної виручності	1016	-	-
знос інвестиційної виручності	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	244	244
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	1 569	1 569
Усього за розділом I	1095	2 594	2 570
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 648	2 451
вироблені запаси	1101	1 346	2 206
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	342	245
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Діючі переуступання	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцією, товарами, роботами, послугами	1125	244	589
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	24	24
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованими доходами	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інші поточні дебіторська заборгованість	1155	33	180
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 486	5 101
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	1 486	5 101
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка переуступання у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитков або резервах належних авансів	1182	-	-

резерви на зареблених прямих	1183	-	-
інші страхові резерви	1184	-	-
інші обороти активів	1190	6	40
Усього за розділом II	1195	3 481	8 385
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	4 079	10 955

Позив	Код радян	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	22	22
Внески до зареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітали у довідках	1403	-	-
Додатковий капітал	1410	1 434	1 434
випускний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Перезначлений прибуток (накопичений збиток)	1420	3 084	7 129
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	4 540	8 585
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	73	73
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Бюджетна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв наслідкових вкладів	1532	-	-
резерв на зареблених прямих	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату дивідендів	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	73	73
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	329	449
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська зобов'язаність за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	125	180
розрахунки з бюджетом	1620	606	1 100
у тому числі з податку на прибуток	1621	531	888
розрахунки зі страхування	1625	59	23
розрахунки з оплати праці	1630	207	127
Поточна кредиторська зобов'язаність за одержаними авансами	1635	-	78
Поточна кредиторська зобов'язаність за розрахунками з учасниками	1640	13	13
Поточна кредиторська зобов'язаність із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська зобов'язаність за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені кошові доходи від перерахування	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	127	127
Усього за розділом III	1695	1 466	2 297
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
	1700	-	-
V. Часта вартість активів одержаного неоплаченого фонду	1800	-	-
Баланс	1900	4 079	10 955

Керівник

Рижак Григорій Анатолійович

Головний бухгалтер

Вороненко Оксана Анатолівна

Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць за територією територіальних громад

Визначається в порядку, встановленому центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері статистики.

Додаток Б

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПІДВОЛОЧИСЬКА ФАБРИКА ПЛАСТМАСОВИХ ВИРОБІВ (важливування)	Дата (рік, місяць, число)	2024	01	01
		за СДРПОУ	00310261		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2023 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код ридика	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12 747	8 110
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховання	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6 110)	(4 761)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	6 637	3 349
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	328	1 485
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(1 824)	(1 677)
Витрати на збут	2150	(1)	(1)
Інші операційні витрати	2180	(207)	(207)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	4 933	2 949
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	4 933	2 949
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(888)	(531)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	4 045	2 418
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4 045	2 418

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	4 283	3 404
Витрати на оплату праці	2505	2 476	2 397
Відрахування на соціальні заходи	2510	566	539
Амортизація	2515	78	61
Інші операційні витрати	2520	1 530	832
Разом	2550	8 933	7 233

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	20713	20713
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	20713	20713
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	195,29	116,74
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	195,29	116,74
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Рижак Григорій Анатолійович

Головний бухгалтер

Воронко Оксана Анатоліївна

